

OSREDNJA
KNJIZNICA
CELJE

INKARNAR

LETNIK: XLVII, December 2002, številka 2/296

Celje - skladišče

D-Per
59/2002

5000011685,2

COBISS o

OSREDNJA KNJ. CELJE

V letu 2003!

*Za Cinkarno
bo leto 2003 prelomno,
zato bo še posebej slovesno.*

*Obeti so dobri na
vseh področjih
tovarniškega življenja,
če bomo strpni
in tolerantni
drug do drugega
ter prijazni do okolja,
v katerem živimo.*

*Bodimo to, kar smo,
predvsem pa
dobri sodelavci,
zadovoljni ljudje
in srečni
v življenju!*

Urednica

Foto: Mira Goreňšek

Vsem zaposlenim in partnerjem družbe Cinkarna d. d.

December je čas, ko se ozremo nazaj in si zastavimo nove cilje. Za leto, ki je za nami, lahko rečemo, da je bilo naporno, v veliki meri tudi nepredvidljivo. Vendar so tekoči rezultati vzpodbudni in kažejo na krepitev moči Cinkarne.

Člani Nadzornega sveta skrbno spremljamo dosežene rezultate in sledimo razmeram, ki vladajo na trgu in vsem drugim elementom, ki lahko vplivajo na doseganje ciljev gospodarjenja. Ugotavljamo lahko, da je družba Cinkarna ena največjih in sodobno vodenih družb v Sloveniji, ki je pripravljena in zrela tudi za vstop v Evropsko unijo.

Pred nami je novo, izzivov polno leto, ki nam obeta marsikaj. Cilji družbe so primerno visoki in glede na dosedanje poznavanje dela in poslovanja družbe, lahko rečem, da jih lahko družba doseže in tudi preseže.

Dovolite mi, da v svojem imenu in imenu ostalih članov Nadzornega sveta iskreno zaželim vsem zaposlenim in partnerjem družbe Cinkarna veliko sreče, obilo uspeha in zadovoljstva pri delu v letu 2003 ter prijetne praznike v krogu najdražjih.

Marko VRESK
Predsednik
Nadzornega sveta
Cinkarne d. d.

Foto: Člani nadzornega sveta od leve proti desni Gregor Miklič, Angelca Mlaker, Marin Žagar, Marko Vresk, Jure Vengust, Roza Mlakar Kukovič, Aljoša Tomaž in Tomaž Subotič.

Marjan Prelec: "Glede poslovanja v letu 2003 sem zmerni optimist."

Svetovna in evropska kriza, ki se je začela v drastični obliki v drugi polovici leta 2001 in se nadaljevala do sredine leta 2002, nam je zlasti na področju izvoza, ki predstavlja 80 odstotkov vse naše prodaje, krepko zagodla. Po eni strani se je zmanjšalo povpraševanje po titancinkovi pločevini, kakor tudi pigmentnem titanovem dioksidu. Po drugi strani pa smo občutili tudi zelo velik padec cen. Naša skladišča so bila v začetku leta 2002 polna gotovih proizvodov. V obdobju enega leta, to je od sredine leta 2001 do sredine leta 2002, nam je tako prodaja v izvozu upadla za približno štiri milijarde tolarjev.

Plan za leto 2002 smo priredili tej realni situaciji in temu primerno prilagodili tudi stroške, tako da smo v mejah možnosti maksimalno štedili kjer se je pač dalo, le država je s svojim vplivom stroške energentov krepko dvignila in tudi lokalne oblasti so si odrezale kar dober kos kruha. Nekaj pa smo zgubili tudi zaradi nerealnega tečaja ob visoki inflaciji. Plače smo morali prilagoditi sindikalnim sporazumom, tako da smo ob vsem tem imeli dovolj skrbi, kako gospodariti z denarjem in kako preživeti brez večjih pretresov.

Ne glede na težek položaj pa vseeno nismo zastali pri modernizaciji naše osnovne proizvodnje pigmentnega titanovega dioksida, s katero bomo povečali proizvodnjo in ob tem tudi izvoz za približno 30 milijonov evrov, kar bo še bolj uveljavilo in izboljšalo rentabilnost poslovanja in ekonomiko podjetja ter boljši položaj na trgu.

Tudi v ostalih obratih smo in bomo še naprej skrbeli, da ostanemo tehnološko kar se da v vrhu, kajti to je in naj bi bil imperativ bodočega poslovanja v eri globalizacije svetovnih proizvodenj in modus solidnega preživetja našega podjetja.

Naša velika skrb je in bo vedno, da ob zniževanju stroškov poslovanja in zmernemu sistematičnemu vlaganju v posodobitev in razširitev proizvodnje, skrbimo za doseganje kvalitete in izgradnjo sistema kakovosti ob stalni skrbi za čimbolj urejeno okolje.

Poleg ostalega smo uspeli pridobiti v letu 2002 tudi ISO 9002 za proizvodnjo pigmentnega titanovega dioksida in proizvodnjo v Kemiji Mozirje. Tako imata oba glavna izvoznika Metalurgija in Titanov dioksid ta kvaliteten standard, kar je za svetovne razmere prodaje zelo

pomembno. Zavedamo se, da so naša glavna tržišča v Evropi in bomo praktično sedaj ob vstopu v Evropsko unijo tudi po tej plati solidno pripravljeni.

Za leto 2003 se nam že kažejo znaki izboljšanja stanja. Računamo z maksimalno prodajo pigmentnega titanovega dioksida ob boljših cenah, za področje titanove pločevine pa zaenkrat še nismo preveliki optimisti, medtem ko se bodo naše druge proizvodnje prodajale, v normalnih okoliščinah, kar v redu. Skratka za leto 2003 sem zmeren optimist in računam, da bomo poslovali še bolj uspešno kakor letos ter nadaljevali z modernizacijo podjetja. Ne glede na težji položaj gospodarjenja v letu 2002 bomo ponudili v izplačilo dividende v enaki višini kot doslej.

Drage sodelavke in sodelavci - vsem se iskreno zahvaljujem za vse kar ste dobrega in koristnega storili za naše podjetje in Vam želim v letu 2003 veliko zdravja, sreče in osebnega zadovoljstva ter veliko uspehov doma kakor pri nas v Cinkarni.

Predsednik Uprave
Marjan PRELEC

Jože Gajšek, novi direktor Vzdrževanja

V Cinkarno je prišel iz šentjurskega EMA in bil več kot desetletje v strokovno pomoč prejšnjemu direktorju. Z veliko izkušnjami mu ni bilo težko zadržati burno obdobje investicijskega vzdrževanja.

CINKARNAR: *Kakšna je bila vaša vloga oz. položaj v PE Vzdrževanje pred prevzemom odgovornih nalog vodenja poslovnih enot. In kako bi jo primerjali z zdajšnjo?*

JOŽE GAJŠEK: Od reorganizacije PE Vzdrževanje leta 1995 sem opravljal dela in naloge vodje tehnične priprave dela. Namen formiranja centralne priprave dela je bil združiti visoko strokovne kadrovske potenciale vseh strokovnih vzdrževanja v eno službo in postaviti strategijo vzdrževanja na novih temeljih. Hkrati so bila v tistem času v teku, na višku, projektno investicijska dela intenzifikacija proizvodnje končne predelave pigmentnega titanovega dioksida, kjer sem bil imenovan za vodenje projektov za izvedbo, kot tudi vodenje izvedbenega inženiringa. Po priključitvi takratne PE Energetika in upokojitvi vodilnih v tedanji PE so sodelavci iz TPD prevzeli tudi odgovorne naloge s področja energetike, kjer je bilo stanje glede dotrajanosti in zastarelosti opreme zelo kritično in jo je bilo nujno posodobiti. Postopoma je tehnična priprava dela pridobivala zamišljeno vodilno vlogo v PE in hkrati povezovala notranje - to je vse operativne enote znotraj PE in zunanje zahteve, kar pomeni potrebe proizvodnih PE, razvoja in investicijske službe. Koncem leta 1999 sem bil uradno imenovan za namestnika direktorja PE, s čimer se je moja vloga v PE še povečala in se približala sedanjji. V primerjavi s prejšnjo, čutim velika razliko po prevzemu nalog vodenja PE, predvsem z vidika dojemanja odgovornosti ter stalne izpostavljenosti, saj predstavljaš navzven dobro in slabo cele PE.

CINKARNAR: *Poslovna enota je že nekaj časa v hudem tempu izvajanja izjemno obsežnih investicijskih projektov. Kako obvladujete tempo in kdaj pričakujete uspehe?*

JOŽE GAJŠEK: Težko. Postavlja se nam vprašanje, kaj je naša primarna vloga. Samo veliki zagnanosti, ambicioznosti, želji po dokazovanju sodelavcev se lahko zahvalim, da kolikor toliko obvladujemo vse zahteve, ki so nam zastavljene. Ob obilici projektov menim, da je normalno, da tudi kdaj kaj "zaškripa". Večkrat v šali pravimo, da "operiramo na živo", kar pomeni, da ob zagotavljanju pogojev za normalno proizvodnjo raste še tovarna v tovarni. Stara oprema odмира, se zamenjuje z modernjšo na novih principih vodenja. Prepričani smo, da smo tega zmožni le vzdrževalci v tesni povezavi z razvojniki, tehnologi in proizvodnjo, ki vsi skupaj natanko poznamo naprave in njih delovanje. Tako smo tudi sprejeli dejstvo, da je tempo treba zadržati, po modernizaciji pa se posvetiti še nalogam, ki jih sedaj ne moremo zadovoljivo izpolnjevati. Ob delovni vnemi, visoki zavesti in dobrem sodelovanju vseh udeležencev lahko optimistično pričakujemo uspeh in s tem boljši jutri ne samo za nas, temveč za vse cinkarnarje.

CINKARNAR: *PE Vzdrževanje in energetika ima zaposlenih skoraj 300 delavcev. Veliko lahko storimo sami doma, za opravljanje določenih specifičnih del, potrebujemo sodelovanje zunanjih izvajalcev. Kakšno je vaše stališče v odnosu do razmerja med domačim in tujim delom? Kako gledate na to sodelovanje v prihodnje?*

JOŽE GAJŠEK: Res. Za srednje veliko podjetje nas je - 292. Bilo nas je tudi veliko več, pred dvanajstimi leti nas je bilo okrog 450, brez upoštevanja takratne TOZD Energetika in vzdrževalnega dela TOZD Transport, katera sta bila pripojena v letu 1998. Tudi zunanjih izvajalcev je bilo takrat bistveno več, kot jih je danes. Toda pustimo to. Danes so drugi časi, vzdrževalno intenzivne proizvodnje so se opustile, na

obstojećih se je vseskozi delalo na odpravi šibkih mest, vgrajuje se vse modernejša in kvalitetnejša oprema, kar pa po drugi strani zahteva tudi, da se poslužujemo specialnih servisov. Za nekatera področja vzdrževanja nismo pooblašteni ali pa nismo opremljeni. Naše področje delovanja je izredno široko. Vsako tujo storitev, preden naročimo, skrbno pretehtamo njeno upravičenost. Z upoštevanjem, da imamo 31 kategoriziranih invalidov in še veliko takih z zdravstvenimi težavami, zaskrbnjujočo starostno strukturo, da na nekaterih področjih delujemo 24 ur na dan, 365 dni v letu, smo na nekaterih področjih v resnih težavah glede pomanjkanja kvalitetnih kadrov. Glede na omenjeno, menim, da bo sodelovanje z zunanjimi izvajalci tudi v bodoče nujno. Tudi razmerje med tujim in domačim delom ne ocenjujem kot kritično. Menim, da je pomembno, da imamo znanje doma, in če izvajalca plačamo na uro oz. na kilogram vgrajenega materiala pomeni tudi stroškovno najbolj ugodno rešitev za podjetje.

CINKARNAR: *Ali v prihodnosti razmišljate o kakšnih novih prijemih organizacijske ali kadrovske narave in kako boste obvladovali PE z vidika stroškov?*

JOŽE GAJŠEK: Uvajanje modernizacije v proizvodnjo, modernizacija na področju energetike, upokojevanje vodilnih delavcev so sprožili tudi nekaj sprememb v naši organizaciji in smo jih v tem letu tudi uspešno izpeljali oz. so v teku. Glavni namen le teh je dvigniti učinkovitost, fleksibilnost in strokovnost delavcev na vseh področjih našega delovanja. Potrebe po kadrovskih spremembah trenutno ne vidim, saj z najožjimi kot tudi ostalimi sodelavci odlično sodelujem. V vezi stroškov smo ravno v času postavljanja planov oz. ciljev za naslednje leto. Naš cilj je zmanjšanje stroškov vzdrževanja, zmanjšanje stroška energije na enoto proizvoda ter se po možnosti primerjati s konkurenco. Planiramo tudi zmanjšanje zalog rezervnih delov in tehničnega materiala. Z zastavljenim konceptom vzdrževanja po stanju, menim da smo na pravi poti z vse večjim poudarkom na

preventivnem vzdrževanju, kar pričakujemo, da mora prinesiti dvojno korist; poleg zmanjšanja stroškov tudi zmanjšanje nepredvidenih zastojev proizvodnje.

CINKARNAR: *Uspešno vzdrževanje je mogoče le v dobri povezanosti in komunikaciji s proizvodnjo. Ali je mogoče vzpostaviti še boljše vezi s proizvodnimi PE in na kakšen način?*

JOŽE GAJŠEK: Seveda. Trdim, da nam to tudi dokaj dobro uspeva, celo korak več. Dobro sodelujemo tudi z razvojniki in investicijsko službo kar se mi zdi še posebej pomembno. S tremi proizvodnimi poslovnimi enotami imamo redne sestanke, kjer se obravnava problematika vzdrževanja, srečujemo se tudi na timih kakovosti. Brez ljubosumnosti sprejemam tudi dejstvo, da se posamezne PE vse bolj zavedajo stroška vzdrževanja in nekatere osnovne vzdrževalne operacije opravljajo same. Vse bolj v veljavo prihaja dejstvo, ki ga večkrat ponavljam na sestankih, da več kot 80 odstotkov učinkovitega preventivnega vzdrževanja predstavlja: čiščenje, mazanje, pritegovanje. Da, tudi tako enostavno je lahko vzdrževanje! Kdor v to dvomi naj opazuje delo serviserja avtomobila na njegovem rednem servisu.

CINKARNAR: *Kateri so vaši cilji pri vodenju PE in kako jih boste uresničili?*

JOŽE GAJŠEK: Moja paleta ciljev je glede na področje delovanja PE Vzdrževanje in energetika, skladno s širino naše dejavnosti, zelo široka. Menim, da tukaj ni mesto za naštevaje le-teh. Poudarim naj, da pri svojem delu upoštevam cilje vodstva in jih v sodelovanju z ostalimi poskušam doseči. Eden ciljev, ki bi ga omenil, je, da bi vzdrževalci in energetiki s svojim delom, odgovornim od-

nosom do svojega dela, s svojim vplivom in vzgledom do sodelavcev dokazali in pridobili večjo mero zaupanja in spoštovanja. Cilj je dosegljiv z nenehnim osveščanjem, izobraževanjem, kot tudi s svojim lastnim odnosom do izpolnjevanja postavljenih nalog. Moj cilj je tudi zagotoviti sodelavcem boljše pogoje dela, primerneje opremljene prostore in sodobnejšo opremo. Prepričan sem, da vzdrževalec dela v najtežjih pogojih dela, poleti v vročini, pozimi v mrazu, izpostavljen največjim nevarnostim, vlagi, kemikalijam. Cilj bo dosežen, ko bomo dokončali glavne investicije, kjer se trudimo vgraditi vzdrževalno bolj prijazno opremo in tudi upamo, da bo večji posluš za investiranje v našo opremo in prostore.

CINKARNAR: *Kako reagirate na velike odločitve?*

JOŽE GAJŠEK: Vsega se sčasoma navadiš. Pri našem delu skoraj dnevno prihaja do velikih odločitev. Zgodi se tudi, da mi katera bodisi, da sem jo sprejel šam ali kdo drug, povzroči neprespano noč.

CINKARNAR: *Kako krmarite med odločitvami generalnega direktorja in pritiski podrejenih?*

JOŽE GAJŠEK: Sam, kot večina sodelavcev, spoštujem odločitve generalnega direktorja. Jasno pa je, da mnogokrat njegove odločitve niso v skladu s potrebami in predlogi mojih podrejenih in predstavljam nekakšen tampon med obema pritiskoma. Največkrat se razhajamo pri potrebah po opremi, ki je neobhodno potrebna, da dohitevamo razvoj tehnologije ter na drugi strani varčevalni ukrepi generalnega direktorja. Podobno je tudi na področju izobraževanja. Sicer pa živimo in delamo ob obljubah in pričakovanju, da bo boljše.

CINKARNAR: *Katere življenjske vrednote najbolj cenite?*

JOŽE GAJŠEK: Strpnost. Pošten odnos do dela in predvsem sodelavcev. Kljub krutemu neizprosnemu sistemu, v katerem se moramo stalno dokazovati, da preživimo na trgu, zato je od sodelavcev včasih nujno zahtevati nemogoče, a je kljub temu potrebno, trikotnik: "biti uslužbenec", "biti strokovnjak" in "biti človek" zavrteti tako, da prevladuje slednje. Menim, da na to vrednoto vodilni vse prevečkrat pozabljamo. Tudi največji projekti so izvedljivi ob strpnem sodelovanju, brez nepotrebnih pritiskov, ki nemalokrat dajejo celo negativen učinek. Zgodi se, da se sodelavec po neprespani noči oglasi na razgovor, čeprav ve, da mu njegovih težav ne morem rešiti. A vendar včasih dobiš občutek, da si mu pomagal že s tem, da si ga poslušal, podal svoje mnenje, pokazal spoštovanje do njega.

CINKARNAR: *Ste zadovoljni s plačo?*

JOŽE GAJŠEK: Ali vam je na to vprašanje že kdo odgovoril pritrdilno? Zavedam se, da sem "mlad" direktor, ki se mora najprej dokazati, pridobiti zaupanje vodstva, šele nato lahko pričakujem, da bom tudi s plačo bolj zadovoljen.

Želimo vam veliko uspehov pri vašem nadaljnjem delu!

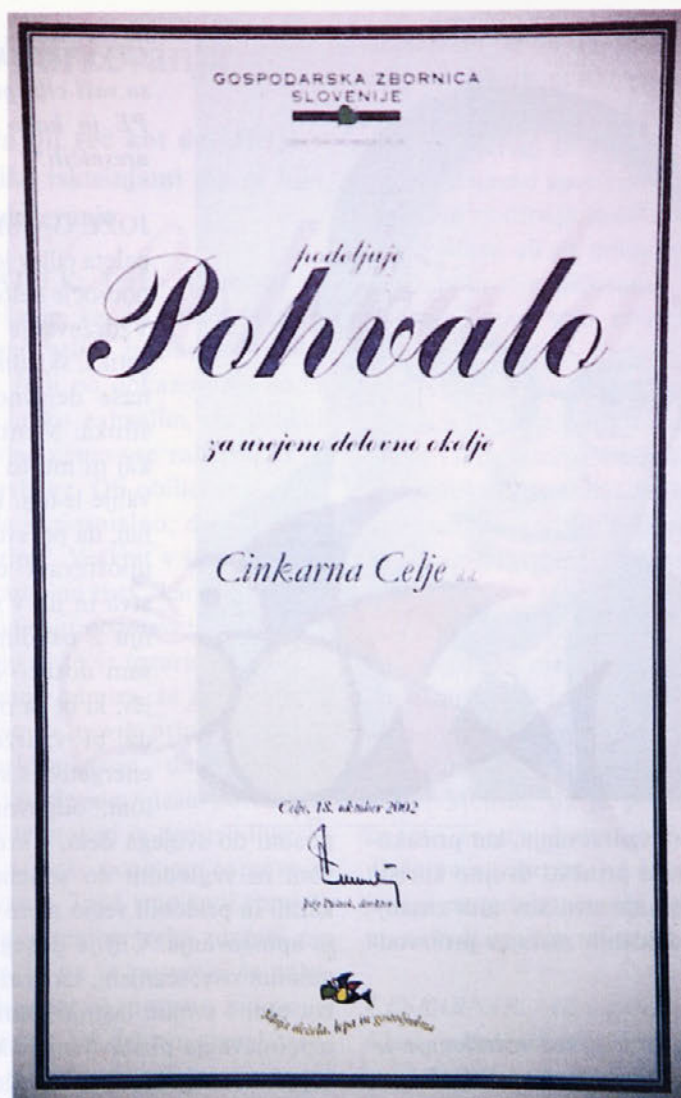
Mira GORENŠEK

Laskavo priznanje za urejeno okolje

Na zaključni slovesnosti ocenjevanja trgovin in delovnega okolja, ki ga že osmič zapored organizira Območna gospodarska zbornica je bilo med dobitniki listine pohval in priznanj tudi naše podjetje. S tem je naše podjetje dokazalo visoko urejenost svojega delovnega okolja. Organizator je poudaril, da pri tem ne gre le za promocijo podjetja in panoge, temveč zlasti za vzpodbujanje urejenosti in tekmovalnosti. Najbolje uvrščene trgovine in podjetja se bodo merila tudi v državnem merilu. Listino pohvale je za Cinkarno sprejel Tomaž Benčina. V letu 2002 je v urejenosti okolja sodelovalo 36 trgovin in 24 podjetij iz Celja in okolice. Izmed podjetij z več kot 200 zaposlenimi je najvišje priznanje, posebni znak trajne urejenosti prejela Pivovarna v Laškem.

Tekst Fotografija: M. Gorenšek

Tomaž Benčina prejema pohvalo za urejeno delovno okolje.

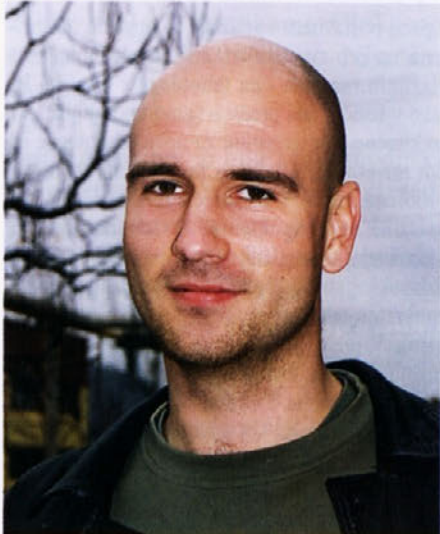

Predstavljamo naše strokovnjake

V Cinkarno so nas pripeljale različne poti. Vsaka zgodba je po svoje zanimiva. V naši rubriki vam tokrat predstavljamo dva nova sodelavca.

Zadolžen za razvoj mavca

Tomi Gominšek je v Cinkarni dobil zahteven posel, ki ga zelo privlači, saj je zadolžen za projekt razvoja novih proizvodov iz odpadne sadrine gošče, ki nastaja pri proizvodnji pigmentnega titanovega dioksida. V dobrih štirih mesecih je že dokazal, da se iz odpadkov lahko naredi mavec, ki ustreza za izdelavo zelo kvalitetnih estrihov. Če se bo iz tega rodila proizvodnja, je še v rokah vodstva, vendar je že raziskovalna študija veliko pripomogla k odkrivanju novih proizvodov za uporabo v gradbeništvu, ki bi bili prvi na slovenskem prostoru.

V Cinkarno je prišel oktobra 2001 kot pripravnik. Sprva je nameraval ostati na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo v Mariboru, kjer je diplomiral leta 2000, a je najprej civilno odslužil vojaško obveznost. Hkrati se je prijavil na dve delovni mesti v Comet in Cinkarno. V Cinkarni so formalnosti hitreje stekle, motiviral pa ga je tudi nov projekt.

Nalogo je začel tako, da je s pomočjo vodstva poslovne enote Kemija sestavil pilotno napravo, v kateri je stekla nevtralizacija. Opravil je veliko poskusov in odšel na testiranje k nemškemu poslovnemu partnerju, ki izdeluje kvalitetne estrije. Rezultati testiranja so bili zelo dobri, izkazalo se je celo, da imajo naši materiali celo boljše lastnosti kot so pričakovali. Zaradi teh uspehov mu je bilo omogočeno skrajšanje pripravnosti, zdaj pa nadaljuje z razvojem do dokončne investicije.

Tomi ima rad dobre rezultate, ki so najboljše potrditev za opravljeno delo. Vendar se vsega ne da narediti čez noč. Predvideva, da bo

omenjeni projekt končan šele konec prihodnjega leta. Upa da bo potem lahko iz tega izdelka razvijal še druge proizvode. Mavec ima namreč zelo široko možnost uporabe v gradbeništvu. Upa pa tudi, da bo po končani investiciji moč narediti dobro prodajno strategijo, ki bi prinesla povečanje proizvodnje in finančni uspeh.

V Cinkarni ga sprejemajo zelo dobro, vodstvo PE Kemija in sodelavci mu izkazujejo veliko zaupanje in mu pomagajo pri delu. Tomi pravi, da smo cinkarnarji pripravljeni vselej sodelovati, biti povezani in se družiti. Pomembno zanj je, da mu nihče ne meče polen pod noge, še manj pa, da bi ga kdo gledal po strani. Ceni, da ima vodstvo posluš do socialne politike in dodatnega izobraževanja, saj mu je omogočilo nadaljevanje študija in jezikovno usposabljanje.

In kakšne cilje ima? "Upam, da bo v Cinkarni moja prihodnost, če bo le možnost za razvojno delo. Sicer pa bo treba računati tudi na odprtje pretoka kadrov v Evropski skupnosti," pravi sedemindvajsetletni Tomi Gominšek, univ. dipl. inž. kem. tehnol. Doma je iz Griž, pravzaprav iz vasi, kjer so ga že od malega veselili naravoslovni predmeti. Zato je pred fakulteto opravil srednjo kemijsko šolo. Zase pravi, da je fleksibilen, komunikativen, rad se zabava, potuje, kolesari in hodi v hribe.

Vodi analitski laboratorij

Jurij Pustinek je v Cinkarni sprejet za določen čas kot samostojni tehnolog in nadomešča daljšo odsotnost ga. Ramšakove, vodje Analitskega laboratorija v Službi kakovosti. Pravzaprav je sprva želel postati zdravnik, a študij medicine mu je zaradi točkovanja za malenkost spodletel. Ker so ga že od malega veselile naravoslovne znanosti, se je tudi na prigovarjanje sorodnikov - kemikov odločil za kemijo. Leta 2000 je diplomiral na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo v Ljubljani z nalogo na Atomskem absorpcijskem spektrometru pri prof. Marjanu Vebru. Če pred študijem še ni bil prepričan, da bo kemija odgovarjala njegovi osebnosti, mu zdaj ni žal, ker mu v popolnosti ustreza. Zadovoljen pravi, da je to dobra izbira, saj je glede analitskega dela Cinkarna ena od perspektivnejših podjetij, ki se s tem področjem veliko ukvarja.

V Cinkarni je opravil pripravniški izpit in prevzel dela kot so: koordiniranje nalog, ki jih ima Analitski laboratorij, pisanje navodil za delo za laboratorij, uvajanje novih analiznih

metod ter spreminjanje in dopolnjevanje obstoječih metod, skratka vodenje Analitskega laboratorija. Kot sam pravi, je delo večinoma pisarniško, za računalnikom. Ne opravlja neposredno analiz, te opravljajo drugi, on jim le svetuje, pomaga pri reševanju težav. Delo je torej posredno vezano na analize, saj se ukvarja z matematičnimi in statističnimi problemi in pisanjem. Ko opisuje svoje delo, pove, da je vzporedno s tem delom povezana tudi komunikacija z ljudmi v enoti in izven nje. V analitskem laboratoriju namreč sprejemajo naročila iz drugih poslovnih enot, in ko opravijo analize, jim posredujejo rezultate.

Pripomni pa, da to sodelovanje ni vedno vzorno, saj gre včasih za pomanjkanje razumevanja in strpnosti. Naročniki analiz premalo poznajo analitsko delo, da bi vedeli kakšne usluge Analitski laboratorij lahko nudi in kako natančne so obstoječe naprave.

O našem podjetju ima Jurij zdaj, ko je tukaj zaposlen skoraj že dve leti, dober vtis, boljši kot je pričakoval in si predstavljal, preden je prišel k nam, saj ni šel mimo njega tisti negativni prizvok, ki ga je Cinkarna imela nekaj časa v javnosti. Malce črnogleda pa pripomni, da se položaj podjetja z vstopom v Evropsko unijo lahko kaj hitro obrne. Sicer pa se Jurij raje posveča sedanjosti, tistemu kar dela in kakovosti tega dela. Zase pravi, da je natančen, realen, predvsem pa umirjen. Poskuša vselej najti kompromis, biti pravičen do vseh enako, objektivno.

Šestindvajsetletni univ. dipl. inž. kemije se v prostem času najraje ukvarja s športom. Štirikrat tedensko obiskuje fitness, veliko plava, igra košarko, hodi v planine. Večkrat pa tudi rad pogleda dober film in posluša rock in pop glasbo. Živi v Celju pri starših v prihodnosti pa bi rad imel svojo hišo.

Obema želimo še veliko ustvarjalnosti, uspehov pri delu in dobrega počutja med nami.

Mira GORENŠEK
Foto: Brigita Koklič

Trendi v komunikaciji in grafični industriji

Pred PE Grafika, ki je proizvajalka barv, plošč in grafičnih preparatov so zaradi vse zahtevnejših potreb tiskarjev o izboljšanju tehnologije tiska in strožje okoljevarstvene zakonodaje, vedno novi in večji izzivi.

Industrija komunikacij je četrti največji sektor takoj za prehrabeno industrijo, prometom in energijo. Vendar je to izredno široko in nepovezano področje. Za boljše razumevanje ga lahko razdelimo na tri kategorije:

Branje: časopisi, revije, knjige, telegrami, telefax, medomrežje, e-pošta, video...

Gledanje: kino, televizija, video, foto, poster...

Poslušanje: konverzacija, radio, telefonija...

Tiskanje ima pomemben delež: telekomunikacije 54 %, tisk 28 %, televizija 11 %, medomrežje 4 %, radio 2 %. Vsa ta področja so medsebojno odvisna. Najobsežnejše in najpomembnejše področje za tiskanje znotraj komunikacije je oglaševanje. Če upoštevamo samo oglaševalni del komunikacije, predstavlja tiskanje največji delež 60 odstotkov.

Na trgu potiskane embalaže so različne tehnike tiska odstopno takole razporejene: Offset 10 %, roto 30 %, flexo 60 %. Veliko proizvajalcev kartona se je preusmerilo na flexo tisk, zato se je delež te vrste tiska povečal. Flexo barve se tiskajo tudi na folije in kovinsko podlago.

V Grafiki izvajamo optimizacijo tiskarskih barv, preparatov, tiskarskih plošč s tiskarskimi stroji in papirjem. Razvoj nove tiskarske opreme in papirja narekuje razvoj kvalitetnih tiskarskih barv, vlažilnih raztopin in plošč. Web tiskarski stroji imajo hitrost 50 strani na sekundo, heatset 66 strani/s, listni offset več kot 15.000 strani/uro. Razvoj tehnologije se ne bo ustavil. Napovedujejo hitrosti tiskanja 18.000 strani/ uro.

V grafični industriji se pojavljajo vse večje potrebe glede kvalitete in konsistence tiskarskih barv. Novi tiskarski stroji postavljajo zahteve po visokokvalitetnih barvah z odlično reologijo. Zato proizvajalci barv zahtevajo isto od proizva-

jalcev veziv, smol, alkidov in ostalih surovin. Ključne surovine, ki zagotavljajo uporabnost veziv v barvah in kvaliteto tiskarskih barv, so smole. Te smole so lahko na osnovi kolofonije, hidrokarbonske ali pa hibrid obeh.

Da bi lahko zagotovili najvišjo kvaliteto in konsistenco, morajo proizvajalci tiskarskih barv, proizvajalci veziv in proizvajalci smol govoriti isti jezik (tehnični) o aktualnih modernih smolah, ki so trenutno na tržišču (in v razvoju).

V ta namen je nastal "EUROCOMMIT" - European Committee for Ink Testing Methods). Delovna skupina, sestavljena iz petih proizvajalcev smol in Haltermanna kot prizvajalca tiskarskih olj, je razvila standardno metodo za določanje temperature percipitacije smol (temperatura motnosti). Zato so razvili tri testna olja, ki jih proizvaja Haltermann.

Naslednji korak je bil določiti viskoznost veziv kot kriterij kvalitete smol. Rezultat je opis procedure testa, ki vsebuje pripravo testnih veziv (raztopin smol) v napravi Thermotronic, ki jo imamo v Grafiki in merjenje viskoznosti veziv kot standardno metodo. Zato sta bili razviti dve testni olji z večjo močjo topnosti. Razvili so tudi standardne testne metode za merjenje vodne bilance (naprava Lithotronic), merjenje viskoelastičnih lastnosti veziv in barv in standardno metodo merjenja tack-vrednosti.

Papir je drugi faktor v rokah velikih kompanij, katerih glavno izhodišče je cena. Recikliranje papirja zelo hitro narašča in mnoge države so dosegle visoko stopnjo recikliranja, ki je ekološko pomembno. Trend v Evropi je uporaba vlažilne raztopine brez izopropanola. Zahteve okolja so danes postale strožje.

Kako vsi ti trendi vplivajo na razvoj barv plošč, preparatov in tiskarskih barv?

Kljub temu da se v Grafiki že ves čas nagibamo k varovanju okolja, izbiri okolju prijaznejših surovin ter uporabi mineralnih olj brez oziroma z zelo malo vsebnostjo aromato, so se pojavile na trgu potrebe po barvah brez hlapnih komponent in barvah, ki ne vsebujejo mineralnih olj na bazi ekoloških smol, rastlinskih olj, estrov maščobnih kislin rastlinskih olj...

Mnogi tiskarji so izrazili skrb glede uporabe alkylfenolov, posebej nonylphenol, bisfenol A in formaldehida. Da bi to skrb odpravili, smo v Grafiki razvili barve na osnovi visokomolekularnih strukturiranih viskoelastičnih smol brez formaldehidov. Zagotoviti smo morali enake tiskovne lastnosti tiskarskih barv kot so jo imele barve na osnovi s formaldehidi modificiranih smol. Skrb za uporabnike in zagotavljanje

kvalitetnega tiska je zopet narekovala razvoj nove vlažilne raztopine z manjšim dodatkom izopropilalkohola kot pri klasičnih vlažilnih raztopinah (5 - 8 % IPE).

Istočasno teče proces uvedbe novih produktov na trg uporabnikov, pri čemer ima še posebno vlogo in pomen naučiti porabnika, kako uporabljati nove produkte in tako izboljšati tehnologijo tiska. Grafika kot proizvajalec barv, plošč in preparatov s tehnologi pomaga porabnikom oziroma tiskarjem, da se naučijo in informirajo o novi tehnologiji in kako izboljšati proces tiskanja. Tu ne gre torej samo za prodajo, ampak tudi za osveščanje in informiranje tiskarjev o novi tehnologiji in uporabi barv, plošč in vlažilnih raztopin ter vpliv kvalitete papirja na kvaliteto tiska na tiskarskem stroju. Tiskarji si postavljajo vprašanja: "V čem je razlika med dvema barvama? Zakaj ta barva ne teče dobro, kaj bi morali spremeniti? Ali bo barva, ki se trenutno dobro obnaša na obstoječem rotacijskem stroju, dobra tudi na novem tiskarskem stroju?"

Zgoraj postavljena vprašanja so pogosto naslovljena na proizvajalca tiskarskih barv, plošč in vlažilnih raztopin - na tehnologe v Grafiki. In tako v končni fazi predstavljamo uporabnike, ki so ključno zainteresirani za nove tehnologije in jim razjasnujemo vzroke za določene tehnične probleme tiska. V ta namen so bile razvite in vpeljane merilne metode v laboratoriju, ki nakazujejo ali predvidevajo obnašanje barve na tiskarskem stroju. Sedaj obstaja možnost, da za konkreten tehnični problem pri tisku poiščemo vzrok. V preteklosti zbegani tiskarji niso vedeli, zakaj npr. barva 1 teče dobro na tiskarskem stroju in zakaj barva 2 slabše teče. Te metode pa služijo tako nam kot proizvajalcem barv in preparatov (ki v laboratoriju nimamo tiskarskega stroja, da bi določen produkt prekusili, in ker je tudi na trgu cela paleta različnih tiskarskih strojev, katerim je potrebno te produkte prilagoditi) kot tudi tiskarjem za optimizacijo barv. Vsi soudeleženi v tiskarski industriji smo zainteresirani za skupno reševanje tehničnih problemov tiskanja.

V zadnjih letih nastaja veliko predpisov glede razvrščanja, označevanja nevarnih snovi, surovin in produktov. Obeta se nova zakonodaja, ki pred nas postavlja novo prilagajanje v smislu varovanja okolja. Pred nas kot proizvajalce barv, plošč in preparatov postavlja zahteve po spremembah, in sicer v samem procesu proizvodnje produktov, ki so že na trgu (nadomeščanje surovin z novimi okolju prijaznimi) ali pa v razvoju. Nedvomno se bodo zahteve z novo zakonodajo povečale in povzročile povečanje cen proizvodov. Pokazati bomo morali vsklajenost s temi standardi in v dialogu z uporabniki, ob spremljanju sprememb zakonodaje, zadovoljiti zahteve tiskarjev.

Že sedaj je jasno, da se bomo morali, tako kot do sedaj, tudi v naslednjih letih spopadati z vedno novimi in večjimi izzivi.

Lidija SENIČAR

Foto: Riko Mlekuž

Linija za vakuumsko polnjenje tiskarskih barv

Cinkarniško sodelovanje s Kosovom

Enaindvajsetega avgusta letošnjega leta je bila v mestu Klinë na Kosovu otvoritev nove tovarne gradbenih proizvodov, ki je nastala kot plod sodelovanja med ugledno kosovsko gradbeno firmo Citadela in Cinkarno Celje.

Gre za mešalnico gradbenih mas, ki deluje na principu predmešanic, ki jih dobavljamo iz Cinkarne Celje, tem pa potem v Citadeli dodajo pesek, cement, mavec in druge osnovne surovine. Izdelki Citadele se prodajajo z blagovnimi znamkami Cinkarne Celje (Nivedur, Nivefas, Nivelan, Omalt...).

Sama otvoritev je bila pravi medijski spektakel, ki so se ga udeležili vsi vidnejši predstavniki kosovskih oblasti. Priložnostne govore so imeli predsednik vlade Rexhepi, predsednik gospodarske zbornice Kastrati, predsednik izvršnega sveta Refki Krasniči, civilni mednarodni upravitelj za območje Klinë Kabir, predsednik občine Manaj in profesor Islam Zekaj.

Lastnik Citadele Arbon Descu je bil z udeležbo izjemno zadovoljen, poudaril je, da je to pravzaprav prvi proizvodni obrat, ki se odpira na Kosovu po zadnji vojni in vliva upanje vsem prebivalcem Kosova, da se bo tudi pri njih pričelo obdobje tehnološkega napredka.

Proizvodni obrat, ki je nastal v rekordnem času, prvi pogovori z gospodom Descujem so se pričeli šele novembra lani, je projektirala Libela Elsi na osnovi idej in znanja strokovnjakov iz poslovne enote Kemija Celje.

Do sredine novembra smo v Klino prodali že za 128 tisoč evrov predmešanic, za leto 2003 pa je plan realizacije približno 1,5 milijonov evrov.

Dr. Andrej LUBEJ

Premier Rexhepi v prisotnosti snemalca nacionalne televizije podpisuje prvo vrečo Nivedurja. Levo od njega je lastnik Arbon Descu, desno pa mednarodni upravitelj Kabir.

Predsednik izvršnega sveta Krasniči in premier Rexhepi. V ozadju Baretko, general Nata.

Vhod v tovarno in zaščitni znak Citadela, kar pomeni trdnjava.

Naložbe v PE Kemija Mozirje v letu 2003

Veliko dela in sredstev, ki so bila vložena v posodobitev proizvodnje praškastih lakov so končno obrodila sadove. Letošnja proizvodnja in prodaja bosta za več kot 30 odstotkov večja od lanske, ugodni pa so tudi poslovni rezultati.

Zadnji dve leti je bila vsa naša pozornost usmerjena v posodobitev proizvodnje praškastih lakov, iskanju novih trgov in prilagajanju izdelkov tem trgov. Razvita je bila nova vrsta praškastih lakov primernih za nanašanje s "tribo" napravami in poliesterski laki brez nevarnih zamreževalcev kot tudi vrsta "efektnih lakov", ki so na nekaterih tujih trgih zelo iskani.

Vse to delo je v glavnem viselo na ramah naših tehnologov pod vodstvom Tomaža Rozoničnika. Hvale vredno je predvsem učinkovito spremljanje tržnih akcij Marketinga pri osvajanju zunanjih tržišč.

Hitro usklajevanje kakovostnih zahtev, potrjevanje le-teh z vzorci in nato še realizacija v proizvodnji, je bilo izvedeno v zelo kratkih rokih. Ta hitra odzivnost nam je v veliki meri pomagala odpreti vrata predvsem pri kupcih v Severni Ameriki.

Ugoden razvoj kazalcev uspešnosti v tem letu nas obvezuje storiti vse, da bi se ta trend nadaljeval. Ob načrtovanju investicijskih vlaganj za prihodnje leto smo težišče vlaganj usmerili v posodobitev opreme in pripravi pogojev za predvideno širitev kapacitet.

Ključna sta dva pogoja: povečanje moči transformatorske postaje in pridobitev približno tisoč kvadratnih metrov skladiščnih površin.

Ponovno povečanje kapacitet, ki je načrtovano brez izpolnitve omenjenih pogojev, ni mogoče.

Dolgotrajni postopki za pridobitev ustreznih dovoljenj pri gradnji industrijskih objektov nas silijo v takojšen začetek postopkov okrog odkupa zemljišč in priprave idejnih zasnov. Gradnjo objekta bi tako lahko načrtovali za leto 2004 in s tem omogočili širitev.

Sočasno želimo racionalizirati notranji transport in urediti skladiščenje nevarnih snovi v skladu s predpisi.

Ferdo ERJAVEC

Pridobitev za Cinkarno

V septembru smo v Cinkarni kupili vozilo Mercedes ACTHOS z nadgradnjo dvigala HIAB.

Za Cinkarno je nakup velika pridobitev. Vozilo in dvigalo bomo uporabljali za različne namene in to za prevoz paletnega programa, silosov, samorazkladanje in za različna vzdrževalna dela.

Dvigalo z oznako HIAB 144 E-5 HIPRO je najsodobnejše dvigalo z elektronskim vodenjem, zmogljivosti 15,5 metrov s

hidravliko in 4,5 metrov ročnimi podaljški, kar pomeni skupne dolžine 20 metrov na končni višini in teže 620 kilogramov.

Za upravljanje z dvigalom smo usposobili tri delavce - voznike in so z uslugami dvigala za potrebe Cinkarne vedno na razpolago.

Vozni park v Cinkarni je v zadnjem času zadovoljivo obnovljen. Čakajo nas še nekatere zamenjave odsluženih viličarjev in vozil, ki so starejša od 15 ali 20 let.

Mirko POLUTNIK

Foto: M. Gorenšek

Novo vozilo HIAB

Obnovljen 100-metrski dimnik

Obratovanje proizvodnje žveplove kisline iz elementnega žvepla, kratko S-kisline, se je pričelo konec novembra 1982. Danes, pri svoji 20. obletnici neprekinjenega obratovanja, je S-kislina še vedno v dobri kondiciji. Po zaustavitvah vseh ostalih kislinskih obratov, je zdaj edina, ki zagotavlja potrebne količine žveplove kisline za proizvodnjo pigmentnega titanovega dioksida in za vse zahteve tržišča.

Zahvala za takšno stanje gre predvsem stalni skrbi zaposlenih na S-kislini, skrbi zadolženih vzdrževalcev in odločitvam vodstva, da preventivno omejuje možna tveganja. V zadnjem času se pripravljajo tudi že nujno potrebne obnove in zamenjave nekatere opreme, s hkratnimi posodobitvami, za zadržanje količinske ravni proizvodnje in za povečanje obratovalne varnosti. Predvidene posege bo možno izvajati le med rednim obratovanjem ali med rednimi remontu v trajanju največ 25 dni skupaj.

Zahtevnost načrtovanih zamenjav opreme in obnovitvenih del je razvidna tudi iz pravkar zaključene obnovitve 100 m visokega dimnika pri rednem obratovanju. Dimnik se uporablja za tehnološki izpust plinov po sežigu elementnega žvepla, po dvojni katalizi ter po dvojni absorpciji, na koncu procesa, s katerim poteka proizvodnja žveplove kisline v obratu S-kisline, to je po nemški tehnologiji firme Hugo Petersen, sedaj Lockwood Greene Petersen, iz Wiesbadena.

Nalogo - imeti najboljšo tehnologijo, bi dosegli s pomočjo znanja ter izkušenj firme Petersen ali firme Lurgi, sedaj Outokumpu iz Oberrursela ter z nameravanimi zamenjavami in posodobitvami tekom štirih let.

Sto metrov visok dimnik je bil opredeljen v zahtevah lokacijskega in gradbenega dovoljenja, na podlagi študij takratnega Hidrometeorološkega zavoda iz Ljubljane. V uporabnem dovoljenju pa je predpogoj za obratovanje S-kisline. Odločitev Cinkarne za izgradnjo 100 m visokega dimnika je izhajala iz programa ekološko ekonomske sanacije iz leta 1978 in ne iz potrebe ter zahtev tehnologije.

Dimnik je projektiral leta 1976 in zgradil leta 1982, Crnotravac iz Beograda. Točna višina dimnika je 100,00 metrov in ima spodaj zunanji premer 7,50 m in zgoraj 3,30 m. Izhodni notranji premer na vrhu dimnika je 2,30 m. Notranjost armiranobetonskega dimnika je obložena z izolacijskim materialom ter opeko, odporno na kisle medije. Dimnik je temeljen s krožno ploščo debeline 1,10 m in premera 12,65 m, ki je pilotirana v globino s piloti premera 0,60 m.

Notranja dimna cev je spodaj zaključena s konusom za zbiranje in odtok morebitnega kondenzata. Dimnik je bil spodaj pregrajen, ker sta bila vanj napeljana dimovodna kanala iz S-kisline in iz F-kisline (ferosulfatne linije za proizvodnjo žveplove kisline). Pregradni zid je bil med obnovitvenimi deli odstranjen, ker po zaustavitvi F-kisline ni več potreben.

Zunanja lestev je po celotni višini obnovljena in delno zamenjana z nerjavno. Z nerjavnim materialom je zamenjan tudi zgornji podest, na višini 98,50 m in strelovodne konice. Dodatno je na vrh dimnika pritrjena kapa z notranjim vložkom iz nerjavne ploče-vine, ki zmanjša izhodni notranji premer dimnika na 1,20 m. Srednji podest na višini 45,00 m pa je opušen in nadomeščen z obročem za namestitev srednje osvetlitve dimnika.

Dimnik je osvetljen tudi na zgornjem podestu prav tako s štirimi rdečimi signalnimi lučmi. Dimnik je za varnost zračnega prometa s sklepom Uprave R Slovenije za civilno letalstvo, označen izmenično z enajstimi vodoravnimi pasovi rdeče in bele barve, širine 5 m.

Obnovitvena dela je z uporabo tudi cinkarninih Epoktit barv in drugih materialov, izvedla firma Vender, d.o.o. iz Žalca, ki bo tudi v bodoče redno izvajala vzdrževalna dela na višini. Dela v notranjosti in na vrhu dimnika so venderjevi delavci lahko izvajali med obratovanjem, ker je koncentracija žveplovega dioksida na izpustu v zrak, na najmanjši tehnološki emisijski vrednosti, in ker se izstopni plini nekaj časa niso vodili skozi dimnik.

Pri nazivni proizvodnji kisline 500 t kisline na dan, je pretvorba - poraba žveplovega dioksida 99,8 % in zakonsko določena minimalna zahtevana pretvorba 99,6 % je presežena. Skupna količina SO_2 znaša okrog 35 kg SO_2/h in tudi ne dosega zakonsko določene emisijske količine 50 kg SO_2/dan , ko bi morali izvajati stalno obratovalno kontrolo obremenjevanja zraka. Emisijska koncentracija tudi ne presega 900 mg SO_2/m^3 v izstopnih plinih, kar je pod tehnološkim normativom proizvajalcev žveplove kisline v Evropski uniji.

V proizvodnji S-kisline pa je, ne glede na izredno nizke navedene, tehnološko pogojene emisije, ki so pod zakonsko dovoljenimi, ponovno vgrajena emisijska merilna postaja, ki je namenjena merjenju koncentracije SO_2

S-kislina z obnovljenim dimnikom

na vstopu in na izhodu tehnološke linije. Tako isti analizator URAS 14 od firme ABB/H&B, služi za optimiranje procesa, kakor tudi za nadzor nad onesnaževanjem. Emisijsko postajo je dobavila avgusta 2002 firma RACI, d.o.o. iz Ljubljane, ki jo tudi servisira.

Pri ocenjevanju onesnaževanja okolja iz proizvodnje S-kisline, je potrebno upoštevati, da se celotna tehnološko pogojena emisija v zrak, izpušča skozi 100 m visok dimnik, da ista proizvodnja daje v cinkarnino energetsko omrežje 25 barsko paro, ki jo ni potrebno proizvesti v kotlovnici z zemeljskim plinom. Proizvodnja same kisline pa porabi minimalne količine dekarbonizirane vode, ker jo sicer dobi s sušenjem vlažnosti porabljenega zraka.

Vpliv S-kisline na onesnaženost z žveplovim dioksidom, in z drugimi obremenjevanji v Celju, že dolgo ni več problematičen. Z načrtovanimi posodobitvami pa bo absolutno in specifično obremenjevanje še manjše.

Tekst in foto: Dani PODPEČAN

Obnova omrežja pitne vode

V letošnjem letu smo se v Cinkarni sistematsko lotili obnove primerne omrežja pitne vode, ker je bilo obstoječe popolnoma dotrajano.

Na podlagi analize stanja obstoječega primarnega omrežja pitne vode smo ugotovili, da je obstoječe omrežje popolnoma dotrajano. Magistralni vodi so večinoma (preko 60 odstotkov) še vedno zgrajeni iz litoželeznih cevi z obojko, kar pomeni, da so cevovodi sestavljeni iz segmentov dolžine od 3 do 5 m (odvisno od notranjega premera) in spoji tesnjeni s svincem. To pomeni potencialna velika puščanja na spojih, poleg tega pa so cevovodi zaradi starosti (korozija) že dotrajani. Obstoječi števeci so prav tako dotrajani in ne merijo dejanskih vrednosti, v letu 2001 smo interno lahko razdelili samo 42,3

naše tovarne, ugotovimo, da tudi nasploh položaj okoli izgub v vodovodnem omrežju v naši državi ni najbolj rožnata. V Ljubljanskem vodovodnem omrežju so izgube preko 40-odstotne, v Mariborskem, ki je najdaljše v Sloveniji pa približno 37-odstotne. Običajne izgube v EU so okoli 15-odstotne, na Japonskem, kjer so verjetno najbolj vodovarstveno osveščeni pa samo 8-odstotne.

Poškodovano omrežje pomeni poleg velikih ekonomskih izgub tudi v skrajnem primeru vnos škodljivih snovi, še posebej na območju naše tovarne, kjer so tla zaradi specifičnosti naše

kubičnih metrov lahko ugotovimo, da v Cinkarni ravnamo s pitno vodo zelo neracionalno. Po izračunu bi lahko sklepali, da v času, ko smo na delovnem mestu porabimo tretjino več vode, kot ostali čas, ko smo doma.

Zaradi vseh navedenih argumentiranih dejstev smo se v letošnjem letu sistematsko lotili obnove omrežja pitne vode. Projektno nalogo smo najprej predstavili vodstvu. Prišli smo do zaključka, da je potrebno k obnovi pristopiti večfazno in sicer v predvidoma štirih fazah.

V prvi fazi smo obnovili omrežje od vstopnih števecv Bežigrad, mimo skladišča PE Vzdrževanja in energetika do obrata nevtralizacije PE Titanov dioksid in celo območje obrata "S" kisline. Vse trase smo

Tabela 1: Pitna voda 2001	Volumen (m ³)	Znesek (SIT)- (povprečna cena za proizvod pitna voda v letu 2001 je 295 SIT/ m ³)
a. Vstop v Cinkarno	445.873	131.532.535
b. Interna razdelitev Cinkarna	188.762	55.684.790
c. Razlika, c = a - b	257.111	75.847.775

odstotkov vstopa pitne vode v Cinkarno Celje (v tabeli). Stroški izgub zaradi istrošenosti cevovodov in defektov so zelo veliki.

Če pogledamo stanje izven ograje

proizvodnje močno degradirana.

Če se poigramo še malo s statistiko, ki govori, da je letna poraba pitne vode na prebivalca v Sloveniji 250

speljali po najkrajših možnih poteh ob upoštevanju potreb uporabnikov. Z uporabo materialov, ki se danes uporabljajo v gradnji vodovodov, pričakujemo ustrezno življenjsko dobo novega dela vodovoda. Prvi računi, ki smo jih dobili po obnovi že kažejo na to, da se bodo vlaganja v obnovo vodovoda povrnila v relativno kratkem obdobju.

Zato smo pristopili k aktivnostim na tako imenovani drugi fazi, fazi obnove primarnega omrežja pitne vode. Trasa za drugo fazo se usklajuje z obnovo fekalne kanalizacije tako, da bi se obe obnovi izvedli istočasno.

O tem kako bo z realizacijo druge in ostalih faz pa kdaj drugič. Dotlej pa si želimo: A puro pura defluid agua - s čistega teče čista voda.

Polaganje cevi

Branko STARIČ
Foto: Mira Gorenšek

Obnova elektroenergetike

Vodstvo Cinkarne Celje je sprejelo odločitev o bistvenem povečanju proizvodnje pigmenta TiO_2 . Tehnološki posegi oz. povečanje kapacitet v proizvodnji pa zahtevajo tudi povečan odjem električne energije.

Ker pa je obstoječa elektro oprema v večini stara preko 30 let, le-ta ne omogoča zanesljive dobave električne energije, kar pa je pogoj za kvalitetno proizvodnjo. Spreminja pa se tudi zakonodaja na energetskem področju. Tu je mišljen sprejeti energetski zakon, s katerim se bo s 1. 1. 2003 sprostil trg z električno energijo. Zato je bilo tudi nujno sprejeti odločitev o vzpostavitvi sistema, ki bo omogočal spremljanje porabe energije v vsakem trenutku, hkrati pa bo možno tudi nadzirati večje porabnike, ki povzročajo t.i. konico, kar pa se odraža v večjih računih za električno energijo. Tako na področju elektroenergetike poteka jo trije veliki projekti:

- Projekt izgradnje novega kablovoda.
- Projekt izgradnje računalniškega sistema daljinskega vodenja in nadzora konične moči.
- Projekt izgradnje nove razdelilne transformatorske postaje (RTP) TiO_2 v Cinkarni Celje.

Dovolite, da na kratko predstavim omenjene projekte:

➤ Obstoječi dovodni kabli iz RTP Trnovlje do RTP TiO_2 so stari in nezanesljivi. Tako je v preteklosti prihajalo do pogostih izpadov napajanja. Ker pa se v prihodnji letih predvideva povečanje porabe električne energije, se s tem tudi bistveno povečuje verjetnost izpadov, hkrati pa obstoječi kablovodi niso sposobni prenašati povečano moč. Zaradi tega je bilo nujno začeti z aktivnostmi okoli izgradnje novega napajanja.

Tako je bila v sprejeta odločitev, da se pospešeno iščejo tehnične rešitve za optimalno napajanje Cinkarne Celje z električno energijo. Standardno pot je dodatno zapletel sprejem Energetskega zakona in usmeritve k odpiranju oz. liberalizaciji trga z električno energijo. Naročeni sta bili dve študiji, ki sta preučili kakšno bi bilo najbolj optimalno napajanje. Študiji sta nam priporočili napajanje po 20 kV napetostnem nivoju. Na podlagi sprejete odločitve so se začeli pogovori s podjetjem Elektro Celje, d. d., ki je prevzel izdelavo projekta za nove kablovode. Termnsko je predvideno, da bodo novi kablovodi položeni spomladi prihodnje leto. S tem bo odpravljena neza-

nesljivost napajanja, hkrati pa bo Cinkarna Celje imela dovolj močne električne povezave za dovod energije iz dveh smeri.

➤ S sprejetjem Energetskega zakona in odpiranjem trga z električno energijo je Cinkarna po zakonu uvrščena med upravičene odjemalce, ki lahko kupujejo električno energijo prosto na trgu.

Cinkarna Celje še ne obvladuje nadzora in daljinskega vodenja odjema električne energije. Zato smo se odločili za izgraditev centra vodenja (CV). Center vodenja (postajni računalnik) se potrebuje za racionalno porabo električne energije (nadzor porabe, vodenje omrežja, nadzor konice) in za obvladovanje komunikacije kupec - dobavitelj v pogojih Energetskega zakona (obvladovanje odjema produktov - pas, trapez, najava odjema vsak dan v naprej, vodenje diagrama porabe - penali za odstopanje, možen odkup cenejših viškov energije in drugo). Cinkarna zelo niha v odjemni konici od 7.500 do 12.500 kW, kar opozarja, da je potrebno vpeljati nadzor konice. Nižanje konice znižuje stroške omrežne oz. cene električne energije. Po drugi strani bi ob nadzoru konice lahko zahtevali nižjo moč za dodatno priključnino.

Na osnovi kriterija izbire možnega projektanta in dobavitelja nadzornega sistema - CV in nove zaščite je bilo izbrano podjetje ISKRA SYSEN d.d., ki je podjetje z največjim številom referenc na področju centrov vodenja in vodenja velikih trafo postaj ter ostalih objektov v elektrogospodarstvu in industriji v Sloveniji.

Izgradnja nadzornega sistema je že v izvažanju, tako da bomo 1. 1. 2003 že pripravljeni dočakali odprtje trga z električno energijo.

➤ Izgradnja nove razdelilne transformatorske postaje TiO_2

RTP TiO_2 je najbolj pomembna trafo postaja v Cinkarni Celje, saj se iz nje napajajo

ostale trafo postaje po Cinkarni, ki zagotavljajo električno energijo najpomembnejšim proizvodnim obratom.

Kot je že bilo omenjeno, bo Cinkarna Celje potrebovala za povečanje proizvodnje med drugimi energenti tudi več el.energije. Ker je obstoječa RTP TiO_2 stara več kot 30 let, oprema je zastarela postaja je premajhna, razni prizidki pa ne nudijo optimalne rešitve, je bilo sklenjeno, da se do konca leta 2004 izgradi nova RTP TiO_2 . To bo sodobna izvedba, hkrati pa bo tudi prilagojena novim dovodom in napetostnim nivojem, ki se predvidevajo v naslednjih letih. Nova RTP TiO_2 bo po letu 2004 prevzela celoten odjem Cinkarne. Tako bo zaradi zanesljivosti napajana iz dveh smeri in sicer iz RTP Trnovlje ter RTP EMO.

Trenutno poteka projektiranje nove RTP TiO_2 . Novo RTP TiO_2 projektira podjetje Elektro Maribor, d. d. v sodelovanju s podjetjem C&G, d.o.o. ter Cinkarno Celje. Gradbeno projektiranje izvaja podjetje INGRAD - projektivni biro in inženiring, d.d. Objekt bi naj bil po planih zgrajen v letu 2004.

Na koncu naj navedem še eno novost v Cinkarni Celje. Septembra 2002 smo za

Trafo postaja 5 - 6 v fazi izgradnje

potrebe proizvodnje TiO_2 , spustili v pogon novo transformatorsko postajo z oznako TP 5-6. Ta postaja je opremljena z najsodobnejšo elektro opremo, ki omogoča daljinsko vodenje ter nadzor.

Ker pa je Cinkarna Celje veliko podjetje, ima tudi veliko energetskih objektov, ki jih je potrebno redno vzdrževati in posodabljati. V prihodnosti nas tako čaka še precej dela.

Alojz ULAGA
Foto: Janez Bošnjak

Sanacija in rekultivacija odlagališča (Suho odlaganje sadre)

Občini Celje in Štore sta se za sprejem sprememb in dopolnitev zazidalnega načrta odlagališča sadre Cinkarne Celje Za Travnikom že odločili. Svet občine Šentjur pa bo o predlogu suhega odlaganja odločal šele po pozitivnih odobritvah neposrednih sosedov na odlagališču sadre. Vsaj 50 odstotkov mejašev in tudi Svet KS Blagovne, morajo Cinkarni pisno potrditi svoje strinjanje za sprejem sprememb in dopolnitev ZN, da Svet občine Šentjur, uradno objavi svojo pozitivno odločitev.

Za svoja soglasja k spremembi načina odlaganja sadre so krajanji Proseniškega, ki so neposredni mejaši z odlagališčem, večinoma zahtevali odkup svojih nepremičnin in odselitev z območja odlagališča ali pa so zahtevali izplačila odškodnin, tudi večinoma v višini polovične vrednosti vseh svojih nepremičnin. Cinkarna pa ni zainteresirana za pridobivanje dodatnih površin ob odlagališču z odkupi sosednjih zemljišč in nepremičnin, ker zanje nima namembnosti in še manj dejavnosti.

Cinkarna je predvsem zainteresirana za oddajo novih rekultiviranih površin odlagališča, ki bi s sanacijo mokrega odlagališča bile na razpolago v druge koristne namene npr. za kmetijsko dejavnost ali za drugačno skupno namembnost, mogoče celo vseh treh mejnih občin hkrati.

Predvidoma že po sedmih letih obratovanja suhega odlaganja sadre, bi bilo namreč na razpolago za okrog 20 ha, oziroma po 14 letih že za 40 ha celote rekultiviranih površin. Odlagališče v tem času postane povsem trdno zapolnjeno do kote

300,00/300,75 m NV in uporabno praktično za vse namene tudi za nadaljnjo pozidavo, če se tako opredeli s prostorskimi plani. Zato Cinkarna išče in želi dobiti zainteresirane sosedne, ki bi odkupljene in/ali rekultivirane površine nadalje uporabljali. Cinkarna je pripravljena na vse dogovore s krajanji - sosedmi in je tudi zainteresirana za vsako novo pobudo ali spremenjeno zahtevo.

Čeprav ni pravne osnove za odškodnine v fazi dopolnitve zazidalnega načrta, želi Cinkarna sosedom izpolniti zahteve za odškodnine, vendar na daljši rok in z razumnimi zneski. Se pa Cinkarna obvezuje, da bo pred pridobitvijo uporabnega dovoljenja za izvajanje suhega odlaganja, med izvajanjem poskusnega obratovanja novega obrata za filtriranje sadre, za morebitne prekomerno moteče vplive izplačala in izplačevala upravičene odškodnine.

Cinkarna je do sedaj uspela rešiti prvi primer s sofinanciranjem. Zainteresirani kupec je odkupil nepremičnine, ki so neposredno ob meji odlagališča in se vanje

preselil. Žena kupca je celo zaposlena v Cinkarni. Cinkarna priporoča ostalim sosedom in tudi občinski upravi, da sami iščejo in ponujajo iskalcem nepremičnin v odkup, s svoje strani in s strani krajanov ponujeno posest. Rešen prvi odnos z bivšim sosedom je dober primer, kako se lotiti pereče problematike. Da pa se zaposleni v Cinkarni odločajo živeti neposredno ob odlagališču pa kaže na dejstvo, da so pogoji sožitja z odlagališčem v času rekultivacije normalni.

Cinkarna je že sedaj morala zaradi zamud pri spremembi načina odlaganja in zaradi posledično potrebnega dviga nivoja ojezeritve nad goščo sadre, zgraditi nadomestno servisno cesto in zavarovati del površin za začetno odlaganje suhe sadre, zaradi poplavitve stare ceste in praznih površin.

Na podlagi posredovanega dopisa z zbranimi 27 podpisi neposrednih mejašev odlagališča ter prijave na Inšpekcijo RS za okolje in prostor, območne enote Celje, glede navedenih cinkarninih aktivnosti na odlagališču sadre, je v inšpekcijskem pregledu z dne 20. 9. 2002, bilo ugotovljeno, da Cinkarna razpolaga z dvema odločbama UE Celje za izvedeno prestavitev obstoječe interne, servisno dovozne ceste, da v času inšpekcijskega pregleda ni bilo zaznani nikakršnega smrada na odlagališču, da je odložena sadra v celoti pokrita z vodo, razen v manjših površinah ob robovih, ter da se dela v zvezi z gradnjo objekta stiskalnice še niso začela.

Zaradi pritožb na hrup pa je Cinkarna poverila Inštitutu za varstvo pri delu in varstvo okolja Maribor, p.o., meritev hrupa v naravnem in življenjskem okolju, pri gradnji nadomestne ceste, ki je po Uredbi o hrupu v naravnem in življenjskem okolju ugotovil, da celotna obremenitev območja ne presega mejne ravni za celotno območje na nobenem merilnem mestu, ter da ocenjene ravni za vir hrupa, ki so posledica gradnje nadomestne ceste ob zahodnem robu odlagališča Za Travnikom, ne presegajo mejne ravni za vir hrupa na nobenem merilnem mestu.

Sicer pa krajanji Proseniškega, ki so neposredni mejaši z odlagališčem sadre Cinkarne, večinoma ne nasprotujejo več zgoščevanju in zazelenitvi površine ojezerjenega odlagališča sadre po veljavnem in dopolnjenem zazidalnem načrtu, ker je Cinkarna upoštevala vse dosedanje zahteve in pripombe krajanov ter njihove komisije iz javne razgrnitve, po strokovni in izvedbeni plati pripravljene investicijske ter projektne dokumentacije.

Nova servisna dovozna cesta na odlagališču Za Travnikom.

Tekst in foto: Dani PODPEČAN

Ravnanje z odpadki

Ne mine dan, da se ne bi srečali s problemom odpadkov v podjetju ali lastnem gospodinjstvu. V zadnjem letu so povsod nastali "ekološki otoki" za ločeno zbiranje posameznih vrst odpadkov. Povečala se je količina odpadkov, ki se reciklira. Po drugi strani pa se je cena odlaganja občutno povežala zaradi uvajanja takse in stroškov urejanja odlagališč.

V Cinkarni odpadke, ki nastajajo v proizvodnji in so primerni za ponovno uporabo ali predelavo, že vrsto let oddajamo pooblaščenim odstranjevalcem.

Nekatere odpadke odlagamo na lastna odlagališča, ki so bila grajena z vso potrebno dokumentacijo. Način odlaganja posameznih vrst odpadkov, kontrola odpadkov in kontrola vpliva odlagališč na okolje so predpisani.

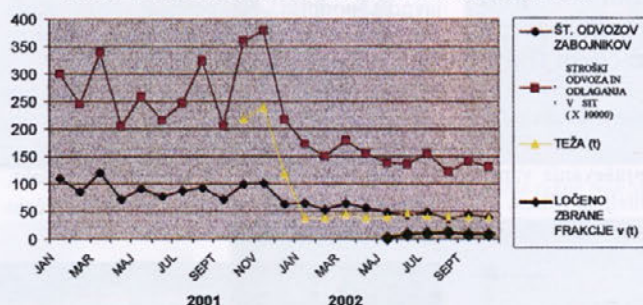
Vse druge vrste odpadkov, ki ne nestajajo direktno v proizvodnih postopkih je odvažalo komunalno podjetje in jih odlagalo na odlagališču komunalnih odpadkov. Do leta 2001 jih nismo ločevali na izvoru, niti sortirali. Odstranjevanje odpadkov smo plačevali na osnovi kvadrature, kasneje na osnovi števila odpeljanih zabojnikov, ne glede na težo vsebine.

V Cinkarni smo v letu 2001 pristopili k sistematičnemu urejanju ravnanja z vsemi vrstami odpadkov. V to so nas silili novi predpisi, ki spodbujajo zmanjševanje nastajanja odpadkov kjer je mogoče, ločevanje odpadkov na izvoru, večjo reciklažo odpadkov in ponovno uporabo. Odpadki so evidentirani po vrsti (klasifikacijski seznam) in nevarnosti. Odlaganje odpadkov naj bi bila šele zadnja možnost reševanja problema, ko drugi načini niso primerni. Pred odlaganjem je potrebno nevarne odpadke razstrupiti. Predpisano je zmanjševanje odlaganja biorazgradljivih odpadkov. Zahtevan je večji nadzor. Zagrožene so visoke kazni.

Največ časa in energije smo porabili za spremembo ravnanja z odpadki, ki smo jih prej odvažali na komunalno odlagališče. Potrebno je bilo urediti ločevanje odpadkov na izvoru in primerno odstranjevanje posameznih vrst odpadkov, načine ravnanja pa zapisati v organizacijska navodila, navodila za delo in v poslovnike za obratovanje odlagališč.

V službi za varstvo okolja spremljamo finančne učinke urejanja ravnanja z odpadki. Stroški so se znižali, največ na račun ločevanja odpadkov.

PRIKAZ STROŠKOV IN UČINKA LOČEVANJA ODPADKOV

Novembra 2001 smo posneli stanje odvozov odpadkov na komunalno odlagališče. Stroške smo znižali z odvažanjem popolnoma polnih zabojnikov in tehtanjem odpadkov. Aprila smo začeli odpadke ločeno zbirati in jih pošiljati na predelavo v največji možni meri.

Nevarne odpadke zbiramo na mestu nastanka ali v skladišču nevarnih snovi (olja, topila, odpadne kemikalije, fluorescentne žarnice, elektronsko opremo, baterije in akumulatorje itd.); nenevarne odpadke pa zbiramo na označenih mestih in izjemoma tudi v skladišču nevarnih snovi (papir, steklo, les, kovine, plastika, jedilno olje, guma).

vedno nismo pospravili vseh starih bremen (odpadkov, ki so se nakopili v daljšem obdobju in niso vezani na sedanjo proizvodnjo).

Odstranjevanje ločeno zbranih frakcij nevarnih in nenevarnih odpadkov ne dosega

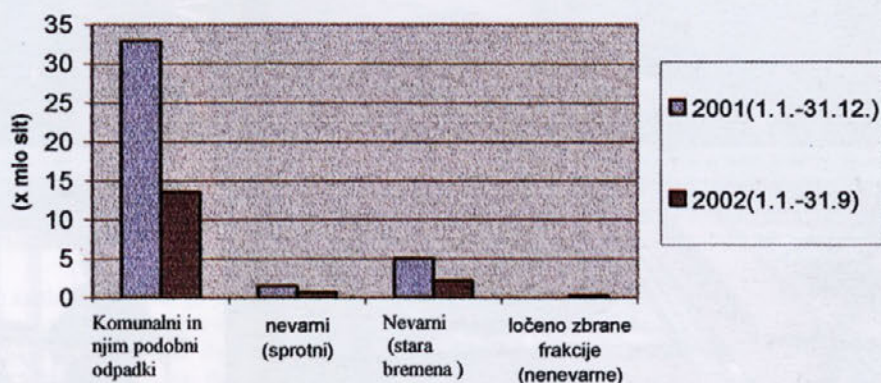
stroškov odstranjevanja pred obdobjem ločevanja odpadkov na izvoru, čeprav se je odlaganje odpadkov zaradi uvedbe takse v letu 2002 povečalo za 40%.

Delo še ni končano

V letu 2003 nas čaka ureditev načina ravnanja z odpadno embalažo (naših proizvodov) in ureditev ravnanja z gradbenimi odpadki, ki občasno nastajajo (predpis še ni izdan). Poskrbeti moramo za stalno izobraževanje in obveščanje zaposlenih, zlasti tistih, ki so v posameznih obratih imenovani za odgovorne osebe.

Agencija RS za okolje in Statistični urad RS skupaj pripravljata spremembo

RAVNaNJE Z ODPADKI - PRIMERJAVA STROŠKOV

V diagramu so prikazani stroški za ravnanje z odpadki v letu 2001 in 2002 za obdobje 9 mesecev.

Diagram kaže razmerje stroškov za odstranjevanje vseh vrst odpadkov. Še

predpisa o evidencah odpadkov. V naslednjih letih lahko pričakujemo še večje povečanje stroškov odlaganja in zvišanje taks.

Breda KOSI

Cinkarna ima najmodernejšo tehnologijo pranja gela titanovega dioksida na svetu

S temi besedami je podpredsednik podjetja DrM, g. Ivo Schumacher, zaključil svojo čestitko ob prvi uspehi šarži pranja gela titanovega dioksida na tlačnem svečnem filtru

Namesto uvoda naštejmo zgodovinske mejnike

3. julij 2000: V obliki povpraševanja vzpostavljen prvi kontakt z dobaviteljem filtrov.

22. avgust 2000: Naročena pilotna naprava s

katero naj bi sami določili potrebno število in velikost filtrov ter raziskali vse skrivnosti nove tehnologije.

27. november 2000: Prvi poskusi na pilotni napravi, ki pa ne dajo želenega rezultata. Sami izvedemo nekaj rekonstrukcij. V naslednjih mesecih dobljeni rezultati so zadovoljivi. Definira-mo potrebno število in velikost filtrov.

4. maj 2001: Podpišemo pogodbo za nakup sedmih filtrov z velikim ČE, kot pogoj za veljavnost podpisa. Ne poznamo kovinskega materiala, ki je korozijsko obstojen in dobavljiv v potrebni paleti elementov.

31. maj 2001: ČE - ja ni več. Podpišemo pogodbo za izdelavo izvedbenega projekta s podjetjem Master Trade iz Krškega.

13. julij 2001: Predan je tehnološki projekt, čeprav dela na osnovi delnih podatkov tečejo že ves mesec.

5. oktober 2001: Prva vrtina za nove pilote. Kar 50 jih potrebujemo.

10. oktober 2002: Prva narejena šarža s filtrom A. Rezultat je več kot odličen. Prvi od sedmih filtrov obratuje. Treba je poskrbeti, da obdobje otroških bolezni mine čim hitreje in brez posledic. Potem pa redno obratovanje in postopni zagon naslednjih filtrov.

Takšna je v grobem kronologija od temeljnega kamna do prve stopnice na projektu Prvo in drugo pranje gela z reduktivno obdelavo. Prve stopnice, ki jo predstavlja zagon prvega filtra.

Od pilotov do pogače ali rezultat dela človeških rok

Namesto podrobnega opisovanja aktivnosti na projektu naj rezultat dela pokažejo slike.

Začelo se je z vrtanjem pilotov

Odstranjevali smo odvečno opremo po nadstropjih

Takole je rasla nova konstrukcija nad 12 m ...

... in takole pod 12 m

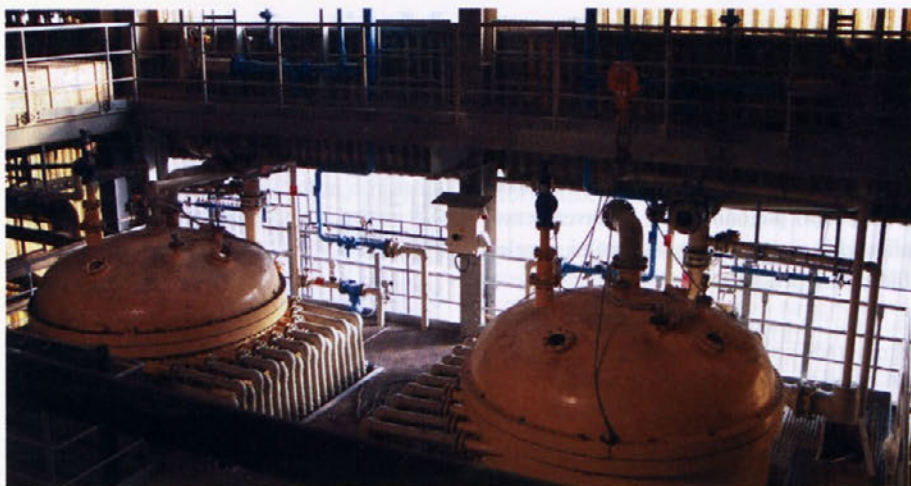

Aprila smo montirali filtre v njihova ležišča ...

... in nato sestavljali njihovo notranjost

Takšen je pogled na filtra A in B danes

Vitalne cevne povezave pod filtrom

Skladiščne kadi za vodo s črpalkami, ki dajejo tudi preko 350 m³/h

Pogled skozi ogledna stekla na pogače v filtru

S pomočjo oglednih stekel na odvodih filtrata ocenjujemo bistrnost

Popolnoma avtomatiziran proces vodimo iz preurejene kabine 3

Če potegnemo črto

Trenutni pogled na prehojeno pot me, kljub spremljajočim težavam, navdaja z optimizmom. Izjava g. Schumacherja pa s ponosom, da bomo v prihodnjih letih s to in mnogimi vzporednimi posodobitvami resnično postali ena najmodernejših tovarn titanovega dioksida na svetu. Za to gre zahvala mnogim mojim sodelavcem. Premnogim, da bi jih poimenovala. Vsak od njih je prinesel svoj del. Eden kamen, drugi kamenček. Mnogi so bili svetli, a bili so tudi temni, celo črni. Čeprav si človek želi v življenju

več svetlobe kot teme, pa je treba priznati, da je mozaik sestavljen samo iz svetlih barv nepopoln. Zatorej hvala vsem. Za vaše vztrajno in potrpežljivo delo, za drobne ideje, ki jih mimoidoči ne bodo niti opazili, za optimizem v kritičnih trenutkih in zato ker ste, kakršni ste - edinstveni in vsak zase nenadomestljivi.

In kaj nas še čaka?

Zgodbe še ne bo kmalu konec. V dneh pisanja članka poteka zagon drugega filtra. V vmesnem času se zaključujejo dela na tretjem in četrtem

filtru, ki bosta za obratovanje pripravljena v januarju naslednjega leta.

Pomladi 2003 načrtujemo rušenje filtrov Moore za prvo pranje in ponovitev scenarija od vrtnja pilotov do zagona prvega filtra drugega pranja. Za to bomo potrebovali predvidoma 10 do 12 mesecev.

Sledil bo še zadnji korak - gradnja dveh dodatnih kadi za povečanje skladiščnih kapacitet.

Jeseni leta 2004 bo projekt predvidoma v celoti zaključen.

Tekst in foto:
Nikolaja PODGORŠEK SELIČ

Kolesje melje naprej

Pred petnajstimi leti smo slišali za standarde, ki opisujejo sisteme kakovosti. Seveda smo verjeli, da so jih sestavili za druge. Razmere so nas prisilile, da smo se tudi mi odločili, da potrebujemo certifikat. Ko certifikat pridobiš, si se pravzaprav odločil, da boš sistem kakovosti obdržal in ga dopolnjeval. V nego sistema kakovosti nas silijo certifikacijske hiše. Naša certifikacijska hiša BVQI je predlagala podpis pogodbe, kjer se zavezujemo, da bomo sistem kakovosti negovali in omogočali vsakih šest mesecev kontrolni pregled BVQI-a. Vsake tri leta pa je predpisana recertifikacijska presoja.

Od prve certifikacijske presoje smo preživeli že pet kontrolnih presoj. V oktobru smo imeli že recertifikacijsko presojo in jo tudi uspešno zaključili. Seveda brez pripomb ne gre, saj bi se sicer sistem nehal dopolnjevati. Presoja je trajala dva dni, presojali so trije presojevalci. Dokazila o odpravi pomanjkljivosti prav v teh dneh pošiljamo BVQI-u, da nam bo lahko podaljšal veljavnost certifikata.

Pred nami pa je že novo obdobje priprav na prilagoditev na nov standard ISO 9001/2000. Spet moramo intenzivno delati, saj je rok za prilagoditev kratek - konec leta 2003. Pomembna novost novega standarda je v procesnem pristopu. To pomeni, da bo poslovnik povsem drugačen. Ostale dokumente bomo poskušali kar se da malo spreminjati. Izogniti se ne bomo mogli poudarjanju pomena kupcev in njihovega vpliva na naše podjetje. Najbrž je bil ta krog sklenjen že sedaj, saj bi se sicer ne mogli obdržati na trgu. Najti bomo morali le način, kako ta vpliv dokumentirati.

Uvajanje sistema HACCP

Sistem HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point) je preventiven, sistematičen pristop k proizvodnji varnih oziroma zdravstveno ustreznih živil.

Začetki sistema HACCP sodijo v leto 1960, ko je NASA začela razvijati ustrezne postopke za potrebe vesoljskega programa. Za osnovo je služila sistemska metoda FMEA (Failure Mode and Effect Analysis), ki razčlenjuje proizvod skozi vse stopnje nastanka in posamezne napake proizvoda oziroma celotnega sistema. Po letu 1970 se je sistem HACCP postopno vgrajeval v standarde FDA, WHO, Codex Alimentarius. Evropska unija ga je vpeljala z direktivo 93/43 leta 1993.

Pri nas pa je v veljavi Zakon o zdravstveni ustreznosti živil ter snovi, ki prihajajo v stik z živili (Ur.l. RS št. 52/2000), ki zajema notranji nadzor živil po sistemu HACCP in zavezuje podjetja, da ga uvedejo v svoje poslovanje do konca leta 2002.

Sistem HACCP razčlenjuje in vrednoti dejavnike tveganja, omogoča oceno resnosti in potencialne pojavnosti tveganja ter določa prioritete kontrolnih ukrepov, opazovanje in nadzorovanje kritičnih kontrolnih točk in usklajenost postopkov priprave (proizvodnje) in distribucije živil.

HACCP ne uvaja nekih novih tehnoloških postopkov, ampak prinaša nov način povezave

Naša služba pa odpira še eno fronto. Letos nam poteče pooblastilo (skupaj s Službo za varstvo okolja) za izvajanje prvih meritev in emisijskega monitoringa odpadnih vod. Pooblastilo bodo letos najbrž zadnjič podelili, potem bo treba imeti akreditiv. Prav v teh dneh pošiljamo pisno prijavo. Mi smo se vsa leta pripravljali na te čase, saj smo odločitev Ministrstva za okolje in prostor pričakovali. Poslovnik Službe kakovosti in Službe za varstvo okolja je v sklepni fazi. Največ težav nam povzroča obvezno podajanje merilne negotovosti. Ta parameter pa je lahko precej neživljenjski, če upoštevamo definicijo v vseh detajlih in pozabimo namen meritve.

Izkušnje so nas naučile, da ne moremo biti prvi pri novostih, saj smo vendar bazična industrija. Preveč zaostanka je lahko tudi predrago. Časi se spreminjajo, delali bodo le roboti, ljudje pa bomo v večini opravljali nadzorno/kontrolno funkcijo.

Mija MARIN

Meritve v kemiji

Meritve v kemiji oziroma merjenje množine snovi na najrazličnejših področjih, so pomembne za ustrezno delovanje celotne države. Brez zanesljivih in točnih merilnih rezultatov kemijskih merenj si v sodobni družbi ne moremo več predstavljati ustreznega delovanja:

- ❖ zasebnega sektorja, ko gre za kakovost slovenskih proizvodov in storitev,
- ❖ javnega sektorja, ko govorimo o varovanju zdravja, okolja, splošni tehnični varnosti, zaščiti potrošnikov...

Kemijski laboratoriji, ki se ukvarjajo z meritvami v kemiji, so zato izredno pomemben del domače tehniške kakovostne infrastrukture.

Pokazatelj kakovosti dela laboratorija kot celote je na eni strani sodelovanje v medlaboratorijskih primerjalnih preskusih, na drugi strani pa le-to pokaže njegovo umeščenost v mednarodnem prostoru. Prav slednje je z meroslovnega vidika še posebej pomembno, saj lahko iz rezultatov medlaboratorijskega primerjalnega preskusa razberemo tudi nekatere informacije o sledljivosti in merilni negotovosti laboratorijev, oziroma o njihovi primerljivosti.

V današnjem času živahnih medlaboratorijskih izmenjav rezultatov s področja kakovosti življenja (okolje, prehrana, zdravje...) in mednarodne trgovine je prav primerljivost rezultatov meritev osrednje vprašanje v analizi kemiji. Zato je zelo pomembno, da slovenski kemijski laboratoriji redno sodelujejo v kakovostnih mednarodnih medlaboratorijskih preskusih na področjih, pomembnih za sodobno družbo.

Medlaboratorijskih primerjalnih preskušanj najrazličnejših vrst vzorcev se laboratorij Službe kakovosti Cinkarne uspešno udeležuje že zelo dolgo in z ustrezno uvrstitvijo rezultatov preskusov potrjuje kvaliteto svojega dela. Nekateri podatki o udeležbi laboratorija Službe kakovosti v medlaboratorijskih preskusih so razvidni iz tabele.

Vrsta vzorca	Organizator preskusa	Leto
Titanska lindra	QIT, Kanada	1984
Voda	Univerza Ljubljana, FNT	1986
Fosforjeva (V) kislina	CC	1993
Silikat	Geološki inštitut, Bratislava	1994
Voda	Laboratory of the Government Chemist, Velika Britanija	1997
Zemlja	PHARE - ILS	1997
Odpadno blato	PHARE - ILS	1997
Papir	KI, Ljubljana	1998
Mestni odpadni kompost	PHARE	1998
Koks	KI, Ljubljana	1999
Voda	KI, Ljubljana	2000
Odpadno blato	PHARE	2000
Voda	KI	2001
MPP-2	IRMM, Belgija	2001
Voda	IMEP 12	2001
Voda	KI, Ljubljana	2001
MPP-3	KI, Ljubljana	2002
Voda	KI, Ljubljana	2002
MPP-4	KI, Ljubljana	2002
Voda	KI, Ljubljana	2002

Irena SELČAN

Brigita KOKLIČ

Intergrafika

17. mednarodni sejem grafične industrije in industrije papirja je na več kot 5000 m² predstavil 150 razstavljalcev iz sodobnih dosežkov svetovne tehnologije v grafični industriji in industriji papirja. Razstavni program predstavlja stroje, naprave in pribor za grafično industrijo, stroje in naprave za industrijo papirja, surovine, reprodukcijski material in pribor za grafično industrijo, izdelke grafične industrije ter izdelke industrije celuloze in papirja.

Sejem ponovno pridobiva na pomenu, čeprav ni še dosegel nekdanjega obsega in nivoja.

Sodelovali smo na skupnem razstavnem prostoru z najboljšim predstavnikom Trgo-fortuno. Trije bratje, vsak na svojem področju Zagreb, Split, Sarajevo, solidno predstavljajo in prodajajo naše grafične proizvode in so v vseh teh letih dokazali, da so vredni zaupanja. Ostali zastopniki so še LBZ, Papirograf in Radin. Glavni namen predstavitev je bila podpora že uveljavljeni blagovni znamki Kemolit, ki si je z lastnimi atributi že zgradila prepoznavnost, seveda s podporo preparatov in barv.

Dan Cinkarne na sejmu smo preživeli v četrtek, ko smo povabili vse kupce tega področja. Za povezavo med zastopniki v obeh halah sta poskrbela tudi naša klovna... kot na prospektih sta bila barvito oblečena, na izbrano glasbo sta med hojnicami večkrat odplesala zanimive in privlačne like in tako osvežila dogajanje ter delila cinkarniške letake in bonbone. Predstavitve smo pripravili s celjskim Plesnim forumom in Goga je pripravila mini predstavitev, ki bi jo lahko še kdaj uporabili.

Na skupni večerji sta g. Benčina in ga. Bregarjeva predstavila strategijo oziroma pričakovanja plasmana za naslednje obdobje. Z razgovori smo lahko kar zadovoljni, čeprav nekako ne moremo doseči skupne politike oblikovanja cen. Te so tako povsod v velikan-skem razponu, kar je spet značilnost načina razmišljanja in reševanja nastalih razmer s politiko cen. Srečanja in razgovori na strokovnem sejmu so tako še vedno nena-domestljivi, seveda pa so le sestavni del načrtovanega posla.

Irena SCHMIDT

Grafima

Sejem Grafima, specialen sejem grafične tehnologije je bil v Beogradu od 22 do 26. 10. 2002. Istočasno je bil še Sejem knjige, informatike in učil.

Na sejmu Grafima, je s svojim razstavnim prostorom sodelovala tudi Cinkarna Celje. Z grafičnim programom smo na tem 10-milijonskem trgu prisotni vseskozi, tržimo pa preko trgovcev. Trg je vsekakor zelo zanimiv, je pa zaradi slabe finančne discipline in splošne nelikvidnosti precej negotov. Kot

Cinkarniški razstavni prostor v Skopju

so pokazale že izkušnje iz preteklih let, naši končni porabniki najbolj potrebujejo in cenijo strokovne nasvete, zato tudi izredna obiskanost našega razstavnega prostora ni slučaj. Kljub svetovni konkurenci, ki je zelo prisotna se je potrdilo, da ima grafični program Cinkarne s Kemolit ploščami, grafičnimi preparati in tiskarskimi barvami na tem trgu uveljavljeno ime, in da lahko s trgu primernim pristopom naš tržni delež še povečamo.

Dani MULEJ

Tehnoma

Gradbeni program Cinkarne Celje je bil po enem letu ponovno predstavljen na sejmu Tehnoma v Skopju od 22. do 27. 10. 2002.

Na sejmu je samostojno ali preko raznih predstavnikov razstavljalo 111 slovenskih podjetij od 700 razstavljalcev iz 13 držav.

Poraba Nivedurjev in Purpena je v Makedoniji kljub oddaljenosti zelo velika. Zato smo se odločili, da bomo v letu 2002 nastopili s samostojnim razstavnim prostorom

v organizaciji Gospodarske zbornice Slovenije. Poudarek na razstavnem prostoru je bil na dveh blagovnih znamkah in sicer Nivedur in Purpen.

Naš razstavni prostor je bil izredno dobro obiskan tako s strani Makedoncev, kot tudi poslovnežev iz Kosova in ostalih delov Jugoslavije. Lepo je videti skoraj v vseh maloprodajnih trgovinah izdelka Nivedur in Purpen, ki se v "novi preobleki" ponovno vračata na trg Makedonije.

Anita HUDOHMET

Foto: Oliver Velkoski-Tollis Doel Skopje

Razstavni prostor Cinkarne na sejmu Grafima

Foto: Dani Mulej

Blagovna znamka - pot k uspehu ali pa ne

Marketing je bitka idej, kjer zmagajo drugačni. Nobena blagovna znamka ni večna, zmaguje tista, ki neprestano izziva sama sebe...

Podjetje in njegove blagovne znamke niso eno in isto. Čeprav tako podjetje kot znamka lahko nosita isto ime, se obnašata po različnih zakonitostih. Razmerja med posameznimi izdelki, krovnimi in korporativno znamko morajo biti opredeljena in si ne smejo konkurirati. Vsaka zase in vse skupaj pa morajo pridobivati na moči.

Globalizacija trga je pričakovanja potrošnikov tako korenito spremenila, da morajo tudi obstoječe blagovne znamke opraviti analizo lastnega koncepta, njene dejanske uveljavljenosti na trgu in izostriti svoj namen in korist za potrošnika.

Potrošnik zahteva enostavnost, jasnost in smisel. Blagovna znamka, ki vstopa na trg, ima dve možnosti:

1. da se utopi v povprečju in zasičenosti ali
2. da s svojo svežino na novo premeša konkurenco.

V poplavi obljub, ki jim nihče več ne verjame in provokacij, ki jim nihče več ne naseda, še zmerom obstaja prostor, ki ga potrošnik varuje za tiste, ki ga prepričajo s svojim smislom. Tak prostor odkriti, razumeti, zasesti in obdržati pa je najtežje.

Koncepti blagovnih znamk so različni, vsak pa gradi na definiciji vrednot, osebnosti, poslanstva, kompetenčnih razlik, imaginarnega kupca in strateške-

ga koncepta znamke, vse z namenom, da se krepí moč blagovne znamke.

Če hočemo, da bo opazna in sveža, mora biti tudi primerno grafično oblikovana in usklajena s celotno grafično podobo podjetja. Celotna grafična podoba je matica vseh komunikacij podjetja in z njo naredi podjetje svojo strategijo vidno. Korporativna znamka je bistven element identitete podjetja.

V Cinkarni imamo trenutno na Uradu Republike Slovenije za intelektualno lastnino prijavljene sledeče blagovne znamke: Pepelin, Kemolit, Omalt, Purpen, Cuprablau Z in Humovit.

Veljavnost znamk je še do drugega leta, razen blagovne znamke Humovit, ki velja še do sredine leta 2004. Ob preteku veljavnosti blagovnih znamk se bomo morali odločiti, ali bomo njihovo veljavnost še podaljšali ali ne.

Ob 130-letnici obstoja se vračamo k svojim koreninam, preverjamo svoje sedanje delovanje in načrte za prihodnost.

Želje so, da bi proizvajali koristne proizvode za življenje in sožitje podjetja z njegovimi okolji - to naj bi bila naša motivacija, ki nas naj žene k boljšemu delu in k spremembam, s katerimi želimo doseči zastavljene cilje - solidarno in v svet odprto podjetje zadovoljnih ljudi...

Irena SCHMIDT

Srečanje kupcev

Prodajni program za gradbeništvo in AKZ je 13. septembra 2002 skupaj s poslovnimi enotami Kemija Celje organiziral srečanje za kupce in porabnike cinkarniških gradbenih proizvodov iz Slovenije, ki postaja že tradicionalno. Prodaja teh skupin proizvodov iz leta v leto raste in potrebno je bilo, da naredimo nekaj več kot so samo poslovni obiski in kontakti po telefonu.

Tako smo se odločili, da srečanja kupcev in porabnikov cinkarniških gradbenih proizvodov postanejo tradicija. Letos je bilo drugo srečanje, ki smo ga pripravili na letališču v Levcu.

Udeleženci so se lahko poskusili z začetnimi udarci v golfu, lahko so se odločili za panoramski let nad Cinkarno, ali pa se poskusili v košarki - metu na koš. Plesali pa so na prijetno glasbo skupine Še pa Še.

Srečanja se je udeležilo 80 poslovnih partnerjev, ki so bili nad pripravo srečanja navdušeni in so obljubili tudi udeležbo v naslednjem letu. Vsem udeležencem smo se pisмено zahvalili za udeležbo in jim poslali nekaj fotografij za spomin.

Anita HUDOHMET

Poslovno obdarovanje

Obdarovanje sega v zelo odmaknjena obdobja človekovega obstoja.

V današnjem času tudi zaposleni in vodilni v vseh podjetjih prejemajo in podarjajo poslovna darila. Ta so ob oglaševanju, neposredni pošti, odnosih z javnostmi... lahko pomemben del komunikacijskega spleta. Osebo izročeno poslovno darilo je namreč najvišja oblika komuniciranja med dvema poslovnima partnerjema. Zaradi tega lahko celo presega kakršnokoli oglaševanje ali drugo promocijo na trgu.

Seveda pa je pri izboru darila pomembno to, da je le-to izvirno, osebno, lično zavito in vnaprej načrtovano. Še tako dobro izbrano poslovno darilo pa ne pride do izraza, če ni primerno izročeno prejemniku.

V poslovnem svetu obstaja deset zlatih pravil pri obdarovanju:

1. skrbite za svoje poslovne partnerje, preden to storijo drugi;
2. darilo je promocija, reklama, prodaja in utrjevanje poslovnih vezi. Naj bo s tem namenom tudi izbrano;
3. redne stranke si zaslužijo posebno pozornost. Pridobivanje novih strank je namreč več kot 20-krat dražje kot vzdrževanje starih;
4. stranke ne kupujejo logotipa podjetja, ampak koristi, ki jih imajo pri nakupu. Zato jih ne posiljujte z velikim logotipom, natisnjem na darilo, ampak raje navedite, kaj nudite, kakšne so koristi kupca, prednosti nakupa pri vas...;
5. kupujte manj daril, a naj bodo ta skrbno izbrana;
6. vedno izberite darilo, ki ga bo stranka tudi obdržala. Naj bo kvalitetno in posebno;
7. vaša stranka natančno ve, koliko je stalo darilo, ki ste ga kupili, zato je pravilna izbira pomembnejša od cene;
8. ne kupujte zgolj daril, ki so vam všeč. Vzemite si čas in se pozanimajte, s čim lahko resnično razveselite svojo stranko, nato pa ji povejte, da ste iskali darilo posebej zanjo;
9. preprosto in odkrito povejte vaši strani, da ste ji resnično hvaležni, ker kupuje pri vas;
10. vsak obdarjenec si poleg darila zasluži pozornost. Na hitro podarjeno darilo je slaba naložba.

Tudi v Cinkarni obdarujemo naše poslovne partnerje. Eno od daril, ki jih vsako leto podarjamo so tudi koledarji. Ker analize kažejo, da stranka obdrži samo enega do dva prejeta koledarja, ostale pa zavrže, je izbira motiva koledarjev zelo pomembna. Že vrsto let imamo dva do tri različne koledarje. Naša stalnica so koledarji žensk, saj so pri poslovnih partnerjih še vedno zelo iskani. Kot drugi motiv pa so v zadnjih letih slike rož.

Bojana MASTNAK

Outlook 2000 kaj in kako?

Preskočimo zgodovino nastajanja Outlooka in se posvetimo neposredno sledečim temam: Kaj je Outlook, kako uporabljamo Outlook ter njegove prednosti in slabosti.

Kaj je Outlook

Outlook je Microsoftov programski paket, ki deluje kot centralni integracijski vmesnik za uporabnika. Po domače bi rekli, da je to program, s pomočjo katerega lahko neposredno in posredno opravljamo skoraj vsa opravila na PC-ju. Outlook v svoji osnovi združuje e-pošto, koledar (urnik), stike, opravila in beležnico. Ne zamenjuje drugih programskih paketov zbirke MS Office, omogoča pa dobro povezovanje z MS Office (Word, Excel, Access, Power Point). Omogoča še pregledovanje po internetu kot brskalnik ter nadzorovanje in varovanje podatkov.

Outlook ima pri običajni nastavitvi tri osnovne zbirke map; Outlook danes, Personal folders in Public folders. V mapah Outlook danes je osnovni poštni predal, ki je na Exchange strežniku, ta ga varuje in definira njegovo uporabo. Personal folders so osebne mape, ki so na uporabnikovem PC-ju in za njih skrbijo v celoti uporabniki. Public folders je zbir map znotraj strežnika, ki jih administrator strežnika kreira, in jih uporabniki lahko uporabljajo za skupinsko delo glede na postavljena dovoljenja in omejitve.

Kako uporabljamo Outlook

Uporaba Outlook-a je zelo obsežna in razvejana ter jo je v takšnem članku težko celostno zajeti. Poiskoval bi jo porazdeliti po opravljenih sklopih, ki bodo v zgoščenih oblikah lahko predstavili bistvo:

- ♦ prvi sklop predstavlja delo z e-pošto, ki je nekakšno središče programa in ga tudi večina uporabnikov najbolj pozna. Prvi sklop nam omogoča avtomatizacijo organizacije e-pošte in to ne samo po prejeti, poslani in izbrisani e-pošti ampak lahko sami kreiramo mape in postavljamo pravila za avtomatizacijo upravljanja z e-pošto. Za postavljanje pravil je na voljo čarovnik, ki jih pomaga kreirati;
- ♦ drugi sklop je delo s stiki, ki predstavlja jo privatni adresar, ki ga lahko poljubno razvrščate po vnešenih podatkih in arhivirate. Podatke iz stikov lahko uporabljate v različnih ostalih sklopih Outlooka in programski zbirki MS Office. Za primer je lahko pošiljanje protokolarnih pism, ki jim naslove in podatke o naslovnih povzemate iz več izbranih ali združenih naslovov;

- ♦ tretji sklop je urnik, ki zajema nastavljeni koledar, v katerega vnašamo dogodke in jih lahko povezujemo z opravili. Ta sklop predstavlja nekakšen uporabniški rokočnik, ki ima možnost prednastavljenega alarmiranja. Glavni namen je, da z njim uporabnik razporedi svoja opravila in dogodke po času - urnik (sestanki, družinski dogodki, srečanja, pomembni alarmi, itd). Načrtujete lahko tudi skupinske sestanke, kjer pošljete povabilo udeležencem sestanka, ti ga potrdijo ali zavrnejo, nato pa Outlook sam poskrbi za ažurnost urnika tako, da vas opozarja;
- ♦ četrti sklop so opravila, ki omogočajo individualno kot tudi skupinsko delo več uporabnikov in ki predstavljajo spisek uporabnikovih nalog. Opravila razvrščate po posameznih projektih, sodelavcih ali postavljeni prioriteti. Naloge so lahko ponavljajoče in se povezujejo z urnikom. Opravila lahko dodelite tudi drugim sodelavcem in samo spremljate potek izvajanja, ali pa jih od drugih tudi prejmete in jih vključite v svoj spisek opravil;
- ♦ peti sklop je povezava s programskim sklopom MS Office. Word lahko služi tudi kot urejevalnik e-pošte in podatke iz Outlooka lahko posredujemo neposredno v Word. Večina uporabnikov ve, da lahko Wordov dokument, ki je pripravljen v e-pošto, priključite z enostavnim dvoklikom. Enako je tudi s pošiljanjem Accessove baze ali Excelovih tabel;
- ♦ šesti sklop je delo z datotečnim sistemom, v katerem si uporabnik kreira bližnjice do map, datotek in programov. Outlook ima svoj datotečni sistem, pozna in dela pa tudi s sistemskim in omrežnim datotečnim sistemom. Uporabniku omogoča postavitev bližnjic do izbranih točk v sistemu in tako deluje podobno kot Raziskovalec (explorer);
- ♦ sedmi sklop je delo z Internetom, kjer deluje Outlook kot spletni brskalnik. Omogoča pripravo bližnjic do izbranih Internetnih strani in njihovo pregledovanje;
- ♦ osmi sklop je izvajanje nadzora in varovanja podatkov. Uporabniki vedo, da se v njihovih mapah kopičijo podatki - datoteke, ki povečujejo zasedenost prostora in s tem upočasnjujejo delovanje. Zato je pomemben del Outlooka upravljanje z mapami, ki jih lahko prestavljamo, tvorimo nove in brišemo. Pomemben del je tudi arhiviranje, ki omogoča,

da si del podatkov shranimo v arhivske datoteke. Arhiviranje je lahko avtomatsko glede na prednastavljene vrednosti, ali ročno po potrebi. Z rednim brisanjem odvečnih podatkov in arhiviranjem priporočamo k večji hitrosti delovanja Outlooka;

- ♦ deveti sklop predstavlja odprtost Outlooka, ki omogoča prilagoditev njegovega delovanja in uporabe najzahtevnejšim uporabnikom. S pomočjo VBScript jezika lahko doprogramiramo izvajalne programčke - skripte, ki se izvajajo znotraj Outlook-a.

Prednosti:

- ♦ avtomatska organizacija dohodne in izhodne e-pošte ter izločanje neželene pošte;
- ♦ načrtovanje dogodkov (sestanki, opomini, obvestila, itd) in njihovo sledenje;
- ♦ načrtovanje in sledenje opravil, ki jih povezuje urnik;
- ♦ sledi uporabniškemu delu s programskimi paketi zbirke MS Office;
- ♦ nastavitve svojega delovnega okolja z različnimi bližnjicami in povezavami;
- ♦ brskanje po internet omrežju in nastavljanje bližnjic na zelene Internetne naslove;
- ♦ arhiviranje in zaščita podatkov.

Slabosti:

- ♦ zahtevnost Outlooka, ki zahteva od uporabnika poglobitev v njegove zmožnosti in nastavitve;
- ♦ velika potrošnja diskovnega prostora za namestitve in normalno kvaliteto uporabo.

Članek je poizkus predstaviti Outlook kot programski paket, ki lahko pomaga vsakemu uporabniku po njegovih zmožnostih. Nekdo bo uporabljal samo zmožnosti e-pošte, drugi opravila ali stike, itd. Prav to je njegova prednost, saj z rastjo uporabnikovih potreb in znanja omogoča prilaganje delovnega okolja. Obsežnost in celovitost uporabe Outlook-a zahteva zahtevnega uporabnika, ki je pripravljen spoznati in nastaviti njegove možnosti. Outlook mu bo vrnil v kvaliteto in urejenosti njegovega dela. Za zvedave, bi lahko v Public folders odprli mapo za vprašanja in odgovore, kjer bi lahko vsi uporabniki postavljali svoja vprašanja in podajali svoje rešitve problemov. Način diskusije se mi zdi dober saj lahko uporabniki hitreje in lažje dobijo rešitve svojih problemov.

Matjaž SUŠA

Sindikati pred in po vstopu v EU

V obdobju zadnjih desetih let so se tako v Evropi, kot tudi pri nas bistveno spremenili politični, ekonomski in socialni aspekti naše ga življenja.

Osamosvojitve, tranzicija v nov družbeni red, tržno gospodarstvo in s tem posledično lastninjenje podjetij in ustanov, je v celoti spremenilo tudi naše sindikalno delo. Iz časov, ko je bil sindikat in članstvo v njem obvezno, ko je sindikat največkrat nastopal kot razdeljevalec različnih ugodnosti ali življenjskih dobrin, se je moral spremeniti v organizacijo, katere glavna naloga je zastopanje koristi zaposlenih v okviru kolektivnih pogajanj in soupravljanja.

Trenutno smo v Sloveniji priča intenzivnemu spreminjanju lastnikov podjetij. V veliki večini, lastniki vidijo v firmah le kapital oz. kako priti v najkrajšem času do največjega dobička. Takšno gledanje je dokaj kratkoročno. Veliko naših managerjev, pod velikim pritiskom lastnikov kapitala, premalo skrbi razvoj podjetja, razvoj novih produktov. Slabo gospodarjenje se ponavadi rešuje z odpuščanjem delavcev.

V sindikatu smo v procesu številnih sprememb na področju kolektivnih pogodb, ob uvajanju soupravljanja v podjetjih, ob sprejemanju zakona o delovnih razmerjih, ob sprejemanju nove pokojninske zakonodaje, ob aktualnih problemih v naših matičnih podjetjih, storili velik korak. Ali bi lahko storili več? Verjetno, da. Če v naši ljubi Sloveniji ne bi vsak zase obdeloval svojega vrtička, ampak bi bolj složno stopali v akcije, bi bila zgodba verjetno nekoliko drugačna. Upam, da bodo zgledi iz Evrope, kjer že prihaja do združevanja velikih sindikatov v še večje in močnejše, vplivali na združevanje sindikatov tudi pri nas.

Tudi v Evropi ni enovitega vzorca organiziranosti sindikatov. V Italiji obstaja pluralizem, v Nemčiji in Avstriji so sindikati enotni. Organiziranost sindikatov je posledica zgodovinskega ozadja. Pomembno za sindikate je, tako v EU kot pri nas, da se delavci vanje vključujejo prostovoljno. Na Danskem, ki je ena najbolj razvitih držav z veliko socialno varnostjo, je vključevanje v sindikate prav tako svobodno, vendar delavci, člani sindikata, ne želijo delati s sodelavcem, ki ni član. Takšna pripadnost sindikatu in solidarnost med delavci, ne glede na kakšen delovnem mestu delajo, bi morala biti tudi naša vizija.

V naših podjetjih z zelo različno in diferencirano strukturo zaposlenih se pojavlja mnenje, da zaposlenim v višjih tarifnih razredih ni potrebno članstvo v sindikatu, kar je zelo slabo tako za delavce na teh delovnih mestih kot za sindikat. Tu nas še čaka veliko dela. Menim, da bi nam izkušnje evropskih sindikatov lahko bile pri tem v veliko pomoč. Pridobivanje novih članov je torej naša prioriteta, kajti le močni, strokovno usposobljeni, bomo kos izzivom, ki jih prinaša vključevanje v EU.

V celotni Evropi poteka prestrukturiranje gospodarstva v smislu deindustrializacije in sprememb klasičnih načinov proizvodnje. Evropska unija se je zato odločila za socialni model, pri katerem je prevladalo mnenje, da je konkurenčnost združljiva s socialnimi pravicami in primernimi plačili. Za socialni napredek svojih članic se je EU začela aktivno zavzemati šele v zadnjem desetletju, čeprav je temelje na tem področju postavila že Rimska pogodba iz l. 1957, ki je govorila o prostem pretoku ljudi, zaposlovalni politiki, poklicnem izobraževanju ter izboljševanju življenjskih in delovnih pogojev. Prost pretok ljudi oz. skupni trg naj bi zagotovil socialni napredek, vendar se je pokazalo, da zanašanje na to ni dovolj. Aktivno spodbujanje gospodarske in socialne povezave je nato utemeljila Maastrichtska pogodba leta 1993. Dejanske temelje socialni politiki pa je postavila že Socialna listina iz l. 1989. Ta listina določa temeljna načela, na katerih sloni delovno pravo unije. Njeno osrednje prizadevanje je izboljšanje delovnih in življenjskih pogojev delavcev.

1. maja 1999 je v veljavo stopila Amsterdamska pogodba, ki pomeni nadgradnjo načel iz Maastrichtske pogodbe in prinaša tudi ukrepe za uresničevanje Socialne listine.

Z Amsterdamsko pogodbo sta socialni politiki in zaposlovanju priznani večji vlogi. Tudi v EU se zavedajo, da gospodarski razvoj ni odvisen samo od gospodarske politike ampak tudi od ustrezne socialne politike v najširšem pomenu besede. Zagotavljanje ustreznih socialnih standardov - tako skozi različne sisteme socialne varnosti, kot tudi skozi ustrezne ukrepe na področju varnosti in zdravja pri delu, za zagotavljanje zaposljivosti skozi vsa življenjska obdobja, boj proti socialni izključenosti, zagotavljanje enake obravnave žensk in moških - ter zagotavljanje ustreznih postopkov za uresničitev teh standardov je predpogoj za nadaljnjo sposobnost in pripravljenost delavcev slediti tehnološkemu razvoju.

Ker EU svojim članicam ne predpisuje v celoti, kakšen naj bo njihov sistem delovnega prava, socialnega dialoga in varnosti je zelo pomembno, s kakšnimi zakoni bomo "zajadrali" v Evropo. Sprejem pokojninske zakonodaje, Zakona o varnosti in zdravju pri delu ter Zakona o delovnih razmerjih so velik korak k približevanju Evropi. Sindikati smo pri sprejemanju teh zakonov odigrali, lahko rečemo, brez lažnega ponosa, veliko vlogo. Čeprav niso bili sprejeti vsi naši predlogi in pobude, so sprejeti zakoni le temelj, ki ne bo bistveno zmanjšal pridobljenih pravic naših delavcev. Ker evropska zakonodaja določa le minimum pravic, ima lahko posamezna država višjo raven. Slovenija ima nekaj pravic urejenih na višji ravni in to bi lahko bil njen prispevek k napredku vse EU.

Socialni dialog na evropski ravni pridobiva na pomenu in socialni partnerji se vedno bolj vključujejo v proces pripravljanja in odločanja. Amsterdamska pogodba nalaga državam članicam, da spodbujajo in ustvarjajo pogoje za uspešen socialni dialog. Slednji se odvija tudi na ravni unije; po pogajanjih med socialnimi partnerji je bila tako sprejeta tudi direktiva o starševskem dopustu za očete.

Socialni dialog poteka pri nas na več ravneh in v več oblikah - na nacionalni ravni v tripartitni (Ekonomsko - socialni svet) in dvopartitni obliki, na ravni dejavnosti in na podjetniški ravni pa poteka dvostranski dialog med delodajalci in delojemalci.

Naši pogajalci v Evropi nam priznavajo reprezentativnost in legitimnost za pripravo izhodišč za pogajanja z EU, vendar slovenska vlada na žalost ni nikoli odgovorila oz. zavzela stališča do predloga ZSSS, da želi sodelovati v vseh delovnih skupinah, ki pripravljajo posamezna poglavja za pogajanja.

Slovenska vlada se je obvezala uskladiti delovno - pravno zakonodajo z evropsko. Triletno prehodno obdobje bo zahtevala na področju varnosti in zdravja pri delu, da bi na področju varnega dela s kemijskimi in biološkimi agenci zagotovila postopno zamenjavo tehnologije ter vzporedno sanacijo delovnih mest ter tako zadostila predpisom EU.

Odločitev za prehodno obdobje je bila sprejeta po opravljeni raziskavi o učinkih prilaganja slovenskih podjetij evropskim direktivam na področju varnosti in zdravja pri delu. Raziskava je pokazala, da bi uveljavitev predpisov o fizikalnih, kemičnih in bioloških agencij do predvidenega datuma vstopa podjetjem povzročila velike težave in ogrozila veliko število delovnih mest. Med panogami bi bila ob takojšnji uveljavitvi omejitev hrupa najbolj ogrožena delovna mesta pri proizvodnji mi-

neralnih izdelkov. Raziskava je pokazala, da se 49 % podjetij zahtevam EU pri ravnanju z omenjenimi agenci ne bi moglo prilagoditi do konca letošnjega leta.

Prehodno obdobje, ki se nam obeta, je tudi področje prostega pretoka ljudi. O prostem pretoku ljudi imajo različna mnenja tudi države članice. Obnašanje avstrijske in nemške vlade je povezano s stališči sindikatov teh dveh držav, ker želijo zaščititi svoje članstvo pred konkurenco. Zanimivo pa je, da delodajalci teh dveh držav nimajo zadržkov do prostega pretoka ljudi, ker menijo, da bo to znižalo ceno dela.

Mnenje sindikata je, da prehodno obdobje za prost pretok ljudi za Slovenijo ni potrebno, ker imamo višji standard in višjo raven socialne varnosti kot ostale kandidatke.

Pri prostem pretoku kapitala se, po mojem osebnem mnenju, pojavlja problem odliva mladih strokovnjakov. Tudi naša naloga je, oblikovati takšne razmere in pogoje v tovarnah, da bodo mladi strokovnjaki čutili izziv in priložnost napredka tudi v naših firmah.

Kaj lahko pričakujemo od vstopa v Evropsko unijo?

Vstop v evropsko unijo ne pomeni le prilaganja zakonodaje, ampak tudi enotno zaščito delavskih pravic in učinkovito delovanje sindikatov. Sindikalno gibanje mora biti enakopraven partner v pogajanjih za vključevanje v Evropo. V ta namen moramo izkoristiti vsa sredstva, tako medije kot tudi svoje članstvo v mednarodnih združenjih sindikatov. Kot člani EMCEF in ICEM bi morali veliko bolj izkoristiti njihove izkušnje in avtoriteto pri pogajanjih. Okrepiti bi morali mednarodno sodelovanje, vendar pri tem ne mislim le simbolnega, ampak tudi sodelovanje članov EMCEF-a in ICEM-a pri konkretnih akcijah in kot pomoč pri konkretnih problemih.

Nič nam torej ne bo podarjeno, za vse se bomo morali izboriti sami in s pomočjo kolegov. Čaka nas torej še trdo delo. Ne bomo samo mi šli v Evropo, tudi Evropa bo prišla k nam, zato moramo biti pripravljeni. Trdo se moramo zavzemati za sprejemanje takšne zakonodaje, ki bo v največji možni meri ščitila interese zaposlenih. Svoj položaj in vlogo v slovenskem prostoru moramo okrepiti. To nam bo uspelo le s povezanostjo, skupnim in enotnim delovanjem ter zadovoljnim članstvom.

Marin ŽAGAR

Diplomant Strnad nagrajen

V Cinkarni je opravljal šest mesečno obvezno prakso in si za diplomsko nalogo izbral temo iz cinkarniškega delovnega okolja. Uspešno je diplomiral, nato pa je njegovo nalogo odbor za študijske zadeve Oddelka za tehniško varnost Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo v Ljubljani izbral kot najboljšo diplomsko nalogo v letu 2002.

Bojan Strnad, dipl. var. inž., je v preteklem šolskem letu diplomiral z zagovorom diplomske naloge z naslovom Vpliv intenzitete proizvodnje na parametre delovnega okolja in ocena negotovosti rezultatov v obratu Proizvodnja titancinkove pločevine. Mentor, pri njegovi diplomski nalogi, je bil višji predavatelj dr. Mitja Kožuh.

V utemeljitvi nagrade so zapisali, da je stanje delovnega okolja močno odvisno od intenzivnosti proizvodnje, ki vpliva na počutje delavcev v proizvodnji. Z meritvami posameznih parametrov, ki določajo stanje delovnega okolja, je mogoče ugotoviti gibanje vrednosti teh parametrov ter določiti njihove kritične vrednosti. To je mogoče pri rednem nadzoru vrednosti teh parametrov.

Diplomant je opravil meritve hrupa, temperature in vlažnosti na različnih delovnih mestih v obratu Proizvodnja titancinkove pločevine in s tem nakazal možnosti za njihovo bodoče spremljanje.

S predstavitvijo metod zakonodaje in standardov, tako za normalne delovne razmere kot tudi za razmere v vročih in hladnih prostorih, je pokazal, kako naj se v bodoče opravljajo in vrednotijo te meritve v obratu.

Opravil je tedenske meritve in iz njih posnel profil parametrov delovnega okolja, kjer so časovno porazdeljeni po dnevih in tednih. Meritve je preverjal s ponovnimi meritvami v kasnejšem času. Ugotovil je, da so meritve dovolj reprezentativne, če upoštevamo merilne negotovosti zaradi napak merilnih instrumentov. Nadalje je ugotovil, da so meritve močno odvisne od merilnih mest, in da mora torej biti njihov izbor skrbno določen. Vse te negotovosti so razvidne iz grafov rezultatov, ki so odvisni od intenzivnosti proizvodnje. Pokazalo se je, da le temperatura, vlažnost in osvetljenost niso odvisni od intenzivnosti proizvodnje.

Na delovnih mestih, kjer je zaradi neprimernega delovnega okolja ogroženo zdravje delavcev, je diplomant predlagal ukrepe za izboljšave in jih tudi tehtno utemeljil.

Diplomant je pokazal dobro poznavanje problematike, iskal ustrezne rešitve problemov, ter skrbno izdelal diplomsko nalogo, ki temelji na eksperimentalnih podatkih in s teorijo podprtih rešitvah.

Nagrado, ki jo podarja Fundacija Avgusta Kuharja za izjemne dosežke v stroki varnosti in zdravja pri delu, je prejel 13. novembra 2002 v Celjskem domu. Od leta 1996, ko podeljujejo nagrade in priznanja, je Bojan Strnad sele tretji dobitnik te prestižne nagrade. Čestitamo!

Mira GORENŠEK

50 let celjske medicine dela

V letu 2002 je oddelek za medicino dela, prometa in športa pri Zdravstvenem domu Celje praznoval častitljivi jubilej - 50-letnico. To omenjamo posebej zato, ker je s tem jubilejem in zgodovino tega oddelka povezana tudi Cinkarna, kjer je v letu 1952 že kot zdravstvena enota delovala obratna ambulanta, katere dejavnost je bila v celoti, pretežno ali deloma namenjena predvsem nudenju prve pomoči, diagnostiki in zdravljenju obolelih ali poškodovanih delavcev ter nekaterim preventivnim storitvam. Cinkarniška obratna ambulanta je delovala vse do leta 1992, ko je prišlo do organizacijskih sprememb. Zdravstveni dom se izloči iz Zdravstvenega centra Celje in postane samostojen ter deluje naprej brez obratnih ambulant.

Ob jubileju je oddelek izdal zbornik, v katerem je zapisana prehojena pot in smernice za prihodnost.

Mira GORENŠEK

Priprava na Cinkarniški jubilej - 130 let

V letu 2003 bo Cinkarna dosegla častitljivih 130 let obstoja. Njen začetek sega v leto 1873, ko je tedanja Avstroogrška država v Gabrju pri Celju zgradila in ustanovila topilnico cinka. To dolgo prehojeno pot želimo obeležiti na način, ki jo zasluži. Hkrati s to obletnico praznuje tudi 30 let naša poslovna enota Titanov dioksid, katere začetki segajo v leto 1973.

V upravi podjetja so se odločili, da zaznamujemo obletnico z izdajo zgodovinske publikacije in pripravimo zgodovinsko razstavo o razvoju Cinkarne. Zato prosimo vse, zlasti pa upokojence, da pri pripravi sodeluje-

jo. V uredništvu Cinkarnarja zbiramo vse informacije, zgodovinske materiale ali kakršnekoli predmete iz celotnega obdobja razvoja Cinkarne. Če posedujete kakšen predmet iz starih časov, ali da imate shranjen kakšen pomemben dokument, vas prosimo, da se oglasite k nam. S skupno pomočjo bosta razstava in publikacija mnogo bolj zanimivi.

Povezali smo se tudi z Zgodovinskim arhivom Celje, kjer nam tudi zbirajo arhivsko dokumentacijo in pišejo posamezna poglavja publikacije.

Mira GORENŠEK

Fotografi in fotografski dosežki

Foto krožek, ki deluje pri Društvu ljudske tehnike Cinkarne je še vedno zelo dejaven. V zadnjih nekaj letih se je zvišalo število aktivnih članov, ki sodelujemo pri razstavljanju fotografij v državnem in mednarodnem merilu. Fotografije naših članov smo v letošnjem letu prikazali na številnih razstavah v Škofji Loki, Poljanah, Jesenicah, Celju, Novi Gorici, Kočevju, Radovljici, Mariboru, Kranju, Solkanu, Brežicah, Kopru, Slovenj Gradcu, Cerkljah in Dovju pri Mojstrani.

Nekateri so imeli tudi samostojne razstave. Svoje izdelke so člani Foto krožka prikazali tudi v Cinkarni na novem razstavnem prostoru. V marcu je razstavljal Bine Javernik s fotografijami rož, na septembrski razstavi pa je s temo Na počitnicah sodelovalo kar 13 članov krožka. V novembru je pripravil samostojno razstavo Riko Mlekuž, ki je na ogled postavil malce manjše slike - miniaturo.

Kaj so miniaturo? Ideja je prišla iz tujine. Prinesli so jo kranjski fotografi, ki se udeležujejo mednarodnih razstav. Ni vsak motiv primeren za fotografsko miniaturo. Majhna površina fotografije preprosto ne dovoljuje komplicirane vsebine in drobnih vzor-

cev, ki v fotografijo že sami po sebi vnašajo nemir in razdrobljenost.

Fotominiatura zahteva preproste vsebine in motive ter čiste linije. To pa je že od nekdaj odlika dobrih fotografij. Zanje veljajo tudi vsa znana fotografska pravila, le da je fotominiatura pri snovanju še bolj občutljiva. Lahko bi rekli, da je fotominiatura praviloma karikatura dobre fotografije.

Velik uspeh je tudi, da so člani Foto krožka prispevali fotografije za letošnji cinkarniški stenski koledar z motivi rož. Člani smo se namreč udeležili cinkarniškega internega razpisa za foto natečaj Humovit, na katerem je petčlanska komisija izbrala 12 motivov za stenski koledar treh naših članov: Bineta Javernika, Brigitte Koklič in Gorana Saboliča. Povejmo, da je komisija imela težko delo, saj je na natečaj prispelo 122 fotografij 13. avtorjev.

1. nagrada foto natečaja Humovit, avtor Bine Javernik (na koledarju mesec februar)

2. nagrada foto natečaja Humovit, avtorica Brigita Koklič (na koledarju mesec avgust)

Mira GORENŠEK

Nagradni fotografski natečaj za razstavo Humovit v letu 2003

Ker je letošnji razpis dobro uspel, rezultat razpisa je stenski koledar, ki smo ga prejeli vsi zaposleni in upokojenci, smo se odločili, da razpis ponovimo tudi v letu 2003. Zato vabimo vse ljubitelje fotografije, da se pridružijo in že zdaj začnejo fotografirati rože vseh vrst, ki so primerne za koledar. Najboljša dela bomo razstavili v Likovnem salonu v Celju konec avgusta 2003, tista dela pa, ki jih bo ocenila strokovna komisija, pa bomo nagradili in odkupili za stenski koledar. Razpis in razstava bo pod pokroviteljstvom Fotografske zveze Slovenije, zato bodo k njej povabljeni vsi fotografi: profesionalci, amaterji, člani foto klubov, društev in krožkov iz vse Slovenije. Vsak avtor bo lahko sodeloval z barvnimi fotografijami ali diapozitivi največ z 12 deli.

To bo dogodek, ki bo prav gotovo na dovolj visoki ravni in bo odmeval v slovenski fotografski javnosti in sicer, saj to pomeni predvsem promocijo naših proizvodov pod blagovno znamko Humovit.

Vse ljubitelje fotografije torej vabimo, da si priskrbite razpis in njegove pogoje ter prijavnico. Vse to dobite v uredništvu Cinkarnarja. Rok za pošiljanje del je 1. avgust 2003.

Mira GORENŠEK

Cinkarniški rekreacijski center že deluje

Zdi se, da se ljudje vse bolj oza-veščamo v smislu zdravega življenja. Kajti v Cinkarni se še nikoli ni ukvar-jalo s posameznimi športnimi aktiv-nostmi toliko zaposlenih kot prav v tem obdobju. Skoraj vsak drugi cin-karnar se občasno udeleži v raz-ličnih klubih, sekcijah, društvih ali po-djetjih za rekreativno dejavnost. Cin-karniške športne sekcije pridobivajo vedno več privrženecv in tudi zelo organizirano in dejavno delujejo. Že v prejšnji številki Cinkarnarja smo na-vedli aktivnosti posameznih sekcij. Zdaj pa je začel delovati tudi rekrea-cijski center v večnamenskem objek-tu, čeprav dela še niso v celoti za-ključena.

Mojster Hongwei Wang

Rekreacijski center je v delu velike dvorane, ki je v ta namen pregrajena s harmonika vrati. V njej so postavljene štiri mize za namizni tenis.

Obnovljeno dvorano za rekreacijsko dejavnost na vzhodni strani objekta pa je v oktobru otvoril tečaj Tai ji quana (Taičija). Kmalu bodo dokončane tuš kabine in sanirana zunanja stena fasade. Zamisel te ureditve izha-ja od članov Sveta delavcev, ki je sku-paj s Kadrovske splošno službo in Službo za varstvo pri delu realiziral načrtovano obnovo in organiziral prve aktivnosti.

Prvi rekreativci obiskujejo tečaj staro-davne kitajske veščine gibanja imeno-

van Tai ji guan, ki ga vodi mojster Hongwei Wang. Mojster Hongwei Wang pripada 21. generaciji mojstrov Tai ji quana. Prihaja iz Pekinga, ven-dar že nekaj let živi v Celju. Svojega znanja se je med drugim učil od pri-znane kitajske mojstrice Tai ji quana ga. Huang Jufen. Zaradi izjemnega talenta je bil tudi njen asistent in je kot demonstrator nastopal v zelo gle-dani televizijski oddaji na nacionalni kitajski televiziji. Mojster Hongwei Wang obvlada tudi druge borilne veščine ter druge tehnike kot na primer Kung fu in Či gong. Pri Tai ji quanu pa obvlada različne vaje in stile, ed drugim tudi sloviti Ji lu in Pau tri vaji, ki sta osnovi Čen stila. Na Cinkarniškem tečaju tečajnike uči

koordinacije gibov, pri katerih se mi-šične skupine sproščajo zaporedno in časovno usklajeno, tako da ne ovirajo druga druge, temveč se njihov učinek dopolnjuje in sešteva. Pri tem igra pomembno vlogo kroženje notranje energije oziroma Či-ja.

Bistvo in osnovni namen izvajanja Tai ji quana je v tem, da omogočimo kroženje Či-ja. Vaje ponavljamo tako dolgo, da giba postanejo podzavestni. Takrat dosežemo, da Či sledi gibanju telesa. Vaje lahko torej razumemo kot črpalko, ki poganja Či. Kroženje Či-ja odpravlja telesne blokade in čisti meridiane, kar blagodejno vpliva na telesno počutje in zdravje. Za razliko od drugih bolj agresivnih športov, pri katerih energijo porabljamo in smo na koncu treninga izčrpani in utru-jeni, pri Tai ji quanu z umirjenimi,

Vadba Taičija v rekreacijski dvorani

štiriindvajsetko, osnovno vajo, ki je primerna za začetnike.

In kaj je osnova Tai ji quana? Kot je zapisal mojster je Tai ji quan sistem premišljenih vaj, ki razvijajo moč in prožnost mišic, občutek za ravno-težje, gibalne sposobnosti, povečujejo koncentracijo ter sproščajo. Redna vadba deluje anti-stresno in ohranja vitalnost telesa in duha. Počasno izva-janje gibov omogoča natančen nadzor nad koordinacijo, zaradi česar smo določen gib sposobni izvesti popolno-ma skladno tudi z večjo hitrostjo. Presenetljiva moč in hitrost, ki so jo sposobni demonstrirati mojstri Tai ji quana, je ravno posledica izjemne

tekočimi krožnimi gibi energijo nabi-ramo. Po vadbi smo zato spočiti, sproščeni in polni vitalne energije.

V cinkarniškem rekreacijskem centru se torej dogajata dve stvari tečaj Tai ji quana in namizni tenis. Cilji pobud-nikov pa so pridobiti čim več zapo-slenih za tudi druge oblike rekreacije, na primer aerobno vadbo ali nakup fitnes naprav. Če pa imate vi kakršne-koli predloge o delovanju in napredku rekreacijskega centra, se oglasite pri organizatorjih.

Tekst in foto: Mira GORENŠEK

Klepet ob kavi

Vonj po ožganem lesu

V naših stanovanjih nam stene krasijo razne slike in fotografije. Ni jih pa veliko, ki imajo slike izdelane z žganjem na leseno podlago. Te slike so nekaj posebnega v slikarski umetnosti in kakor tudi ostale slike, so tudi te izdelane z veliko truda in potrpežljivosti. Našemu sodelavcu Franciju Kovaču je ta način ustvarjanja slik odličen način sproščanja in v veliko veselje.

Franci Kovač je pri nas že od leta 1984, kjer je delal v obratu Metalurgija do lanskega leta in sedaj je zaposlen v Centralnem skladišču PE Vzdrževanje kot skladiščnik. Z delovnim mestom je zelo zadovoljen, saj je neprimerno bolj čisto kot pa prej v Metalurgiji. Svoje delo opravlja zelo vestno, saj se mu mora ob vseh izdajah in prevzemih raznega materiala za potrebe vzdrževanja, vse ujemati. S sodelavci se odlično razume in je zelo zadovoljen z odnosom do dela.

Po osnovni izobrazbi je Franci lesni tehnik in ima že v krvi ljubezen do lesa. Za risanje na les ga je navdušil njegov oče, ki je bil tudi zaposlen pri nas. Francijev oče si je izdelal transformatorček za žganje v les in je doma poizkušal razne stvari bolj za zabavo. V smehu je Franci povedal, da ni imel ravno najboljših ocen pri likovnem pouku, pa je vseeno poizkusil in mu je uspelo. Prva slika mu je bila zelo všeč in je dobil spodbudo za nadaljnje delo. Kmalu je že imel prvo razstavo in do sedaj je imel že najmanj deset razstav, največ na sejmihi in drugih prireditvah in tudi pri nas v Cinkarni jo je že imel leta 1998. Trenutno ne utegne prirediti nobene razstave, ker ima preveč naročil.

Po naravi je zelo natančen in želi, da stranka dobi dobro izdelano naročilo in zato ni presenetljivo, da ena slika nastaja tudi tri tedne. Zaslужka ni veliko, je pa zelo zadovoljen, ko vidi tudi zadovoljno stranko.

Kot osnovni material uporablja lipov furnir, prilepljen na lesenit ploščo, pred risanjem jo še fino obrusi in ima že pripravljeno za risanje.

Najraje riše "v živo". Največ naročil prihaja za razne hiše in Franci se odpravi na teren, da jo najprej skicira v avtentičnem okolju, saj pravi, da izdelava slike preko fotografije zagotovo ne prikaže tistega občutka kot pa v živo in jo kasneje doma dokonča z žganjem v les. Po kon-

čanem žganju jo zaščiti z lakom, uokviri in slika je pripravljena na prevzem.

Poleg slikanja rad kakšnemu prijatelju tudi kaj nariše na leseni vinski sod, ampak se tega dela izogiba, ker si skoraj vsi zaželijo kaj takšnega zadnji trenutek. Zelo rad pa rad naredi kakšen poštni nabiralnik, ki je veliko lepši kot tisti industrijski.

Med skiciranjem na terenu se mu je že marsikaj zanimivega pripetilo. Lansko leto so prijatelji izrazili željo, da bi svojega prijatelja Abrahamovca presenetili z darilom, sliko slavljenčevega vinograda s kletjo. In se je Franci s sinom Gašperjem odpravil v Ljutomerske gorice. Kar štiri ure sta iskala njegov vinograd, se vozila po slabih cestah, od vinograda do vinograda, nikjer konca, nikjer pravega naslova, dokler ga končno nista našla že pošteno slabe volje. Ravno takrat so pa pri sosedu imeli trgatev, bodočega Abrahamovca seveda ni smelo biti v vinogradu zaradi presenečenja in so ju po končanem skiciranju povabili na malico, tako, da sta se na koncu komaj poslovila seveda z obilico dobrega grozdja za popotnico.

Zasebno je Franci družinski oče z dvema sinovoma starima 5 in 10 let. Starejši sin Luka igra košarko in celo sodeluje s klubom v mladinski ligi, mlajši Gašper je pa še v vrtcu. Stanujejo v Šentjurju in so se pravkar preselili v večje stanovanje in je prav vesel, da je selitev že za njimi.

Za konec najinega pogovora sem ga zaprosil še za misel, ki mu je všeč: "Življenje je zelo podobno maratonu. Če lahko pretečeš maraton, lahko storiš kar koli hočeš". Ali je potrebno še kaj dodati?

Za vas je klepetal
Zoran SLATINEK
Foto: Brigita Koklič

Pogovori ob slovesu

Od MAJA do OKTOBRA 2002 je Cinkarno zaradi upokojitve zapustilo 20 sodelavcev. Ob slovesu smo se z njimi pogovarjali o življenju v tovarni in o tem kako bodo preživljali čas, ko bodo upokojeni.

Upokojili so se: Simona Ojstres, Emil Gajšek, Gojko Ristoski, Đurad Gajič, Jurij Amon, Slavko Kukič, Zoran Šupič, Eftim Stojne, Pavel Šuhel, Fatima Huskič, Mirjana Bosanac, Josip Špoljar, Franc Rakun, Marjan Cimerman, Drago Robič, Emil Dečman, Anton Govedič, Zofija Pajović, Ivan Jakše in Franc Bukvič.

SIMONA OJSTRES, rojena leta 1946 se je v Cinkarni zaposlila leta 1973 in ves čas delala v obratu Tiskarskih plošč v PE Grafika. Že več sodelavcev je povedalo, da se v tem obratu zelo dobro razumejo in tudi Simona je to potrdila. Dober odnos med sodelavci je bil tem bolj pomemben včasih, ko so bili pogoji dela slabi - v vodi, gumijastih škornjih in rokavicah. Pravi, da bi še zelo rada delala, vendar ji to zdravje ne dopušča več. Živi v hiši na Ostrožnem. Zdaj bo veliko hodila na sprehode, tudi z vrtom se bo zabavala, sicer pa bo skrbela za svojega štirinajstletnega sina.

EMIL GAJŠEK, rojen leta 1942 je prišel v Cinkarno leta 1964. Tudi on se je zapisal med upokojence. Sprva je delal v mehanični delavnici kot strugar, nato v Žici, potem pa je presedlal v Grafiko. Tam je bil izmenovodja obrata tiskarskih plošč, leta 1982 do upokojitve pa je delal kot obra-

tovodja v obratu preparatov. Pravi, da mu časa že zdaj zmanjkuje. Z družino živi v Prožinski vasi, na Sladki gori pa ima vikend z vinogradom, kjer bo vedno kaj za postoriti. Popazil pa bo tudi na vnuke.

GOJKO RISTOSKI, rojen leta 1939 je doma iz Makedonije. Za njim je pestra prehojena pot. Prva štiri leta je delal v Beogradu, naslednjih deset let v Franciji, potem pa se je s pomočjo svaka zaposlil v Celju. Najprej je 6 let delal v Žični, leta 1981 pa je prišel v cinkarno in 3 leta delal v povzorčevalnici, nato v titanovi pakirnici, nazadnje pa je bil vratar v cinkarniškem Samskem domu. Stanuje v bloku v Celju, ima pa vrt pri Joštovem mlinu. Sicer pa rad kolesari, kuha kosilo in sploh se počuti mnogo mlajši.

SLAVKO KUKIČ, rojen leta 1951 je kljub invalidski upokojitvi sestavljal 34 let delovne

dobe. Preden je leta 1985 prišel v Cinkarno, je 10 let delal na Železnici kot kuhar. Cinkarni je začel v cinkovem prahu, žveplovih kislinah in titanovem dioksidu. Ker pa je postal invalid tretje kategorije, so mu dali lažje delo kot skladiščnik, kopalničar, pismonoša in še kaj. Kuha še danes rad in zlasti uživa v izdelovanju tort. Zaradi nesrečne hrbtenice pa bo zdaj bolj skrbel za svoje zdravje in seveda družino.

EFTIM STOJNEU, rojen leta 1948 smo cinkarnarji rekli kar kurir Miki. V juliju se je invalidsko upokojil. V Cinkarni je delal že od leta 1973, najprej v litoponu, nato v pigmentaciji titanovega dioksida, kjer pa je prišlo do nesreče. Staknil je hude opekline z acetonom, da je komaj ostal živ. Potem je 20 let delal v kemiji, nazadnje pa je bil kurir. Nazadnje ga je doletel še infarkt, ki ga je dokončno potisnil v upokojitev. Doma je iz Bosilograda na jugu Srbije. S pomočjo znanca je prišel v Slovenijo, dobil delo in si ustvaril družino. Stanuje v bloku v Celju, od koder bo hodil na večerne sprehode.

PAVEL ŠUHEL, rojen 1947 se je invalidsko upokojil. Zaposlen je bil tudi v Železarni Štore in Montani Žalec. V Cinkarno pa je prišel leta 1979 in kot strojnik gradbene mehanizacije delal v Transportu. Upravljal je z viličarji, traktorji, kopači,

Fatima Huskič

Simona Ojstres

Mirjana Bosanac

Zofija Pajović

Emil Gajšek

Gojko Ristoski

tako da je bilo njegovo delo zelo razgibano in ves čas na terenu. Oddelal je 23 let, ko ga je ustavila bolezen. V Pečovljah ima zemljo, sicer pa bo še naprej aktivno deloval v pevskem kvartetu Grmada.

FATIMA HUSKIČ, rojena leta 1958 se je invalidsko upokojila. V Cinkarni je delala od leta 1980 prvih pet let kot čistilka, nato pa kot delavka v tiskarskih ploščah v Grafiki. Bila je pakovalka pri "štanci", nekaj časa pa je delala v tiskarni. Zdaj sta oba z možem v invalidski. Doma je iz Bosne, kjer so si zgradili hišo, kamor so želeli zdaj na počitnice, vendar so tam izgubili vse svoje imetje. Zdaj bodo skupaj ostali v Celju, Fatima bo gospodinjala in skrbela za vnuke.

MIRJANA BOSANAC, rojena leta 1959 se je upokojila invalidsko. V Cinkarno je prišla leta 1982 in vso delovno dobo delala v kuhinji, sprva v starem delu Cinkarne, nato v razdeljevalnici Marketing, nazadnje v glavni kuhinji, dokler ni imela, ko je najmanj pričakovala, prometno nesrečo in ostala invalidka. Doma je iz Virovitice na Hrvaškem od koder je prišla za delom. V Celju ima družino in kot pravi bo zdaj glavna v kuhinji, hodila pa bo tudi na sprehode.

JOSIP ŠPOLJAR je rojen leta 1941 in se

je redno upokojil. Prvih svojih 12 delovnih let je delal v Steklarni Hrastnik. V Cinkarno je prišel leta 1975 in spočetka delal kot izmenovodja na površinski obdelavi Titanovega dioksida. Od leta 1990 je delal kot vodja priprave dela. Po izobrazbi je tapetnik. Pravi, da je bilo v Cinkarni hudo in potem vedno boljše, zdaj pa naj bi zvozili tudi brez njega. Ima kmetijo v Košnici na Kozjanskem, kjer je aktiven tudi v krajevni politiki, sicer pa ima tudi vikend na morju. Razen tja gre rad tudi v hribe.

FRANC RAKUN, rojen leta 1942 se je upokojil invalidsko. V "Mozirsko Cinkarno" se je zaposlil že leta 1964, kjer je najprej delal v laboratoriju, nato v vhodni in izhodni kontroli, potem pa je bil samostojni tehnolog za svetovanje in reševanje reklamacij zaščitnih premazov. Spominja se tudi tistega obdobja, ko se je veliko potovalo in svetovalo na terenu. Iz tega obdobja se najbolj spominja obiska na Đerdapu, ki je bilo tako daleč od naselij, da je še pošta prihajala le vsakih štirinajst dni. Veliko je obiskoval sejme antikorozijske in gradbeniške po vsej nekdanji Jugoslaviji. Nazadnje je bilo obiskov pri kupcih zaradi varčevanja vedno manj. In le dve leti pred redno upokojitvijo, je bolezen pohitela. Zdaj, pravi, da se bo vpisal med umetnike. Z ženo bo hodil po

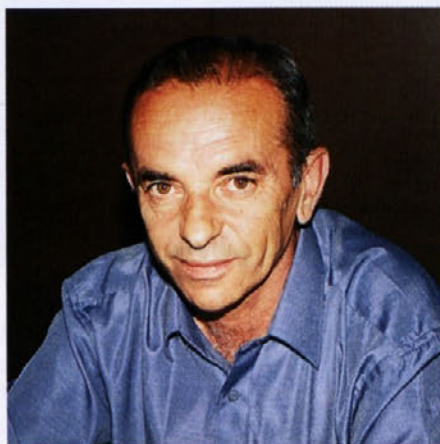
slikarskih kolonijah in ji pomagal pri ustvarjanju.

MARJAN CIMERMAN, rojen leta 1945 se je v Cinkarni zaposlil leta 1962. Pred tem je delal nakaj mesecev v EMU. V Cinkarni je delal pri gradnji "Pika" in v kovačnici. Ko pa je opravil tečaj za plamensko varjenje je postal strokovnjak za varjenje. Začetki proizvodnje titanovega dioksida in veflona so bili razlogi, da so ga potrebovali za gumiranje. V Veflonu je deloval kot delovodja, viličarist, skladiščnik, nabavljal zaščitna sredstva, opravljal inventurne posle in vse kar je bilo še treba. Pridnemu in zanesljivemu delavcu pač naložijo več. V upokoju bo skrbel za hišo v Gorici pri Slivnici, pomagal sosedom, upa pa tudi, da bosta s soprogo hodila po izletih, zlasti po Sloveniji in v toplice.

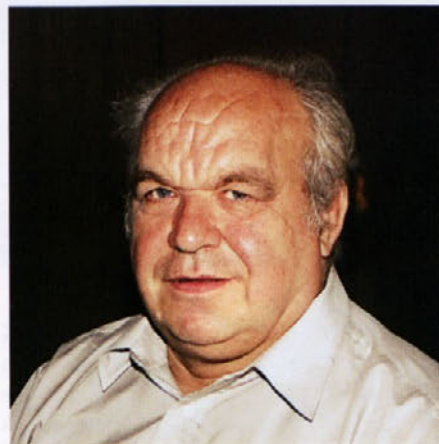
DRAGO ROBIČ, rojen leta 1942, se je v Cinkarni zaposlil dvakrat, prvič leta 1964 po naključju. Prijatelj ga je zvabil iz rojstnih Ruš v Cinkarno, kjer je začel kot električar v stari tovarni. V Celju je spoznal ženo in se iz Samskega doma preselil k ženinim staršem. Potem se je odločil in šel za šest let služiti v Nemški Hamburg. Ko se je leta 1975 vrnil v Cinkarno so ga sprejeli na titanov dioksid, kjer je kot električar delal do upokojitve. Ob delu je naredil delovodsko šolo in napredoval v vodjo

Slavko Kukle

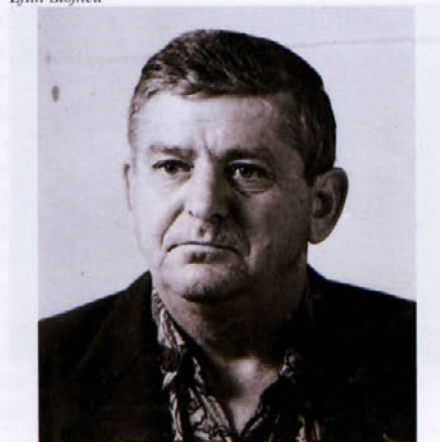
Eftin Stojne

Pavel Suhel

Josip Špoljar

Durad Gajić

Franc Rakun

operativnega vzdrževanja elektro opreme. Tudi v upokoju bo zelo dejaven, saj kot pravi, bo obnovil hišo, kupil prikolico na morju, se veliko rekreiral, zlasti bo kolesaril, plaval in ribaril, s soprogo pa bosta tudi odkrivala lepote Slovenije.

EMIL DEČMAN, rojen leta 1944, se je zaposlil v Cinkarni leta 1965 kot keramičar. V Cinkarni je delal že njegov oče. Sprva je stregel zidarjem, potem so ga vzeli v obrat Keramike, kjer je delal predleži, nato pa bil kurjač na plinskih tuljavah. Ko je topilnica obstala, je poskusil najti delo izven Cinkarne, a po nekaj mesecih se je vrnil v Keramiko. Ko pa je tudi Keramika obstala, so ga premestili v skladišče valjarne. Zadnjih nekaj let je bil kurir za poslovno enoto Metalurgija, toda nazadnje zaradi poslabšanja zdravja to delo ni mogel več opravljati. Pravi, da ima rad naravo zato se bo preselil na vikend v Malih Dolah, kjer ima nekaj malega trsov in kjer upa, da bo imel tudi kakšno ovčko.

ANTON GOVEDIČ, rojen leta 1945 se je v Cinkarni zaposlil leta 1963 v obratu Aglomeracije. Po odsluženju vojaškega roka je šel za pečarja v obrat KKČ. Po hudi poškodbi leta 1970, ko je postal invalid, se je prekvalificiral v kurjača kotla in vseskozi delal kot strojnik kotla v Energetiki. V Cinkarni delata dva njegova sino-

va, tretji pa je še študent. Doma je blizu Aqaluna pri Atomski vasi, kjer imajo malo kmetijo za lastne potrebe.

ZOFIJA PAJOVIČ, rojena leta 1951 je po službovanju v EMU prišla v Cinkarno leta 1973 v faktorni oddelke kot knjigovodkinja. Opravila je vrsto tečajev za pisanje računov in o materialnem knjigovodstvu, saj so se predpisi in zakonodaja stalno spreminjali. V glavnem je v računovodstvu zaključevala vse račune, ki so bili povezani z uvozom. Tudi v tej dejavnosti so včasih delali na roko, potem so prišli prvi knjižni stroji, imenovani askote, ki so proizvajali na metre papirja, vanje pa je bilo treba vnašati vrsto podatkov. Najhuje je bilo, če se je kaj pokvarilo, potem je morala Zofija ostajati ves dan v službi in opraviti nalogo do konca. Zaradi bolezni se je upokojila invalidsko. Zdaj bo imela več časa zase in za svojo družino. Rada namreč kuha in peče pecivo, rešuje križanke in bere.

IVAN JAKŠE, rojen leta 1943 je bil zaposlen v Cinkarni od leta 1969. Vseh 33 let je delal v skladiščni službi pri nalaganju in razkladanju. Sprva je nakladal cink še v stari topilnici, potem je delal v skladišču Metalurgije, nazadnje pa na nato-varjanju vagonov in kamionov. Živi v Celju v bloku, vendar ima vrt pri Joštovem mlinu, rad pa je tudi nabavni za domače

potrebe. Prav zadovoljen je, da je dočkal toliko let.

FRANC BUKVIČ, rojen leta 1939 je prišel v Cinkarno leta 1972. Nekaj mesecev je delal v Topilnici, nekaj pa v Keramiki. Naslednje leto pa so ga prestavili v obrat Tiskarskih plošč v Grafiki. Tam je sprva brusil plošče, nazadnje pa jih je pakiral. Pravi, da so se v Grafiki zelo dobro razumeli. Doma je iz Žetal in dolga vožnja ga je precej utrujala. Od doma je moral že dve uri pred začetkom delavnika. Zdaj bo obdeloval vinograd kolikor mu bo zdravje dopuščalo, sicer pa ga muči samota, za katero želimo, da jo bo kmalu kako premagal.

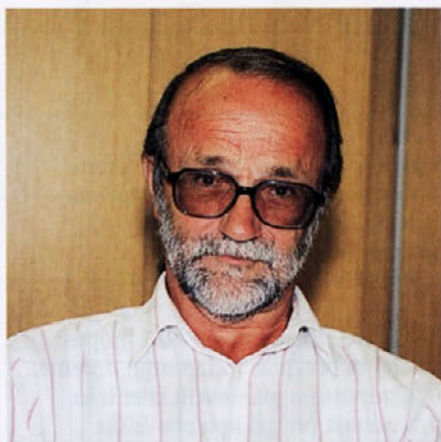
Ob koncu so nam vsi zaželeli veliko delovnih uspehov in se zahvalili za darila in pozornost, ki so jo bili deležni ob odhodu. Mi pa smo se jim zahvalili za trud, ki so ga izkazali pri delu in zaželeli, da bi bili zdravi in zadovoljni.

V decembru smo vse naše upokojence povabili na tradicionalno že dvanajsto srečanje v cinkarniške prostore, kjer so se prijetno družili in poveseleli ob dobrem kosilu in glasbi.

Tekst in foto: Mira GORENŠEK

Marjan Cimerman

Drago Robič

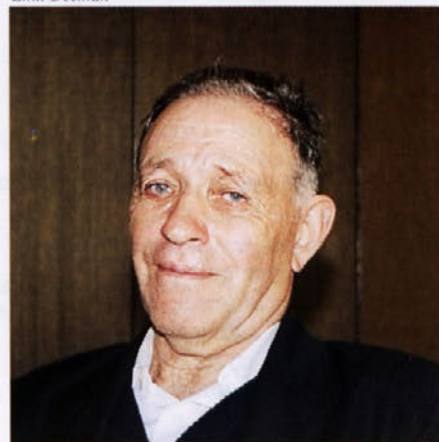
Emil Dečman

Anton Govedič

Ivan Jakše

Franc Bukvič

PLANINSKI IZLETI V LETU 2003

Mesec	PLANINSKI IZLET
januar	Osankarica
18.januar	Smrekovec
februar	Kredarica
15.februar	Kriška gora
marec	Snežnik
21.april	Kostel
17.maj	Golica
7.junij	Košutnikov turn
21.junij	Rodica-Črna prst
5.julij	Jalovec
19.julij	Razor
16.,17.avgust	Triglav
20.september	Krn
18.oktober	Maribor (Kozjak)
8.november	Litija-Čatež
20.december	Bohor

Markacisti skrbijo za obnovo planinskih poti

PRIREDITVE

januar	Veleslalom za pokal Grmade
12. april	Pohod po poteh Celjskih grofov
30. april	Kresovanje na Celjski koči
1. maj	Prvomajsko srečanje na Celjski koči

25. junij	Tabor v kampu Vipota
1.-10. avgust	Krnica / Dovje - tabor
11. oktober	Pohod Šentjur - Celjska kočica in kostanjev piknik
27. december	Nočni pohod na Celjsko kočico

Razpis izletov in prireditev bo objavljen 14 dni prej, na oglasnih deskah.

PLANINSKA ŠOLA

Organizator: vodniški odsek PD Grmada

Namen: usposobiti kandidate za varno hojo po markiranih in zavarovanih poteh, ter lahkih brezpotjih.

Čas trajanja: november 2002 do april 2003, vsak 2. in 4. torek v mesecu po tri šolske ure s pričetkom ob 16. uri.

Prijavnina: 6000 sit za osnovni tečaj november-april (plačljivo v treh obrokih), ali 1000 sit za enkratno udeležbo na določeno temo. 3000 sit za dodatni tečaj lahkega plezanja.

Kraj izvajanja: teoretični del - Celjska kočica praktični del - Grmada, Srebotnik, Hudičev graben.

Vodniki: Mišo Primc, Roman Toplak, Željko Lamut, Franc Šinko.

Oprema: pomožna vrstica 8 mm (5 m), 2 vponki - obvezna oprema - samovarovalni komplet, čelada, cepin, dereze - zaželjena oprema.

Opozorilo: tečaj se izvaja v vsakem vremenu z ustrežno opremo za letni čas.

Prijave: v društveni pisarni ul. mesta Grewenbroich 9, Celje (trgovina IGLU šport)

Informacije: Tel.: 031 383 591 / 041 324 242 ali 6587 / 6547

Člani PD Grmada imajo 50 % popust za tečaj in brezplačno izposojlo opreme, 30 % popust na planinskih izletih in 10 % popust pri nakupu planinske opreme v trgovini Iglu šport.

PD Grmada je pričela z gradnjo planinske koče na lokaciji med Čatrom in Grmado. Trenutno potekajo pripravljala dela na zemljišču in sicer ob vikendih. Vabimo vse, ki jim prostovoljno delo ni odveč, da se nam pridružijo.

Več o društvu si lahko ogledate na spletni strani www.geocities.com/pdgrmada/

Planinsko stran urejajo člani PD Grmada

Sprehodi so koristni

VSAK DAN PELJITE PSA NA SPREHOD. TUDI ČE NIMATE PSA, GA VSAK DAN PELITE NA SPREHOD.

Iz Celja se hribovske poti širijo v vse smeri neba. Med hojo nisi nikoli sam. Celo kadar si sam, nisi sam, saj si je družba številna: drevesa, potoki, gore, vsi cvetovi, kar jih je.

Hoja je veličastje neprestane ustvarjalnosti, dejavnost, ki ji po večplastnosti ni para. Je najelementarnejši način potovanja, najenostavnejši in najpopolnejši način gibanja, telo poživljajoča aktivnost, rekreacija, kondicijski trening... Hoja je ustvarjanje, obnavljanje sveta v prav vsakem trenutku, kajti bistvo tega sveta je prav rekreacija. Ta je možna le z neprestano popolno prisotnostjo, predanostjo trenutku in popolni prisotnosti v njem. Z zavedanjem, kaj je bilo - minilo je, vendar je temelj tega, kar je sedaj -, in kaj še pride - to izvemo šele takrat, ko se udejanji, kar počnemo sedaj. V današnjem hitrem času je hoja privilegij.

							CINKARNAR	SLOV. SLOVNIČAR IN PISATELJ	LJUBITELJ, NESTROKOVNJAK	PRISTANIŠČE V SREDNJI ITALIJ	ZNIZANA NOTA 'E'	GRŠKA BOGINJA ZMAGE	OPLETENA TREBUŠASTA STEKLEN.	GERMANSKI OREL
							ČESKO Z. IME							
							IZDAJANJ. VREDNO. PAPIRJEV V OBTOK							
							TOVARNA V MARI-BORU				RIMSKO NA-RAVOSLO-VEČ NERES-NICA			
							BREZBAR. VNUTLJIV OGLJIKOV VODIK							JUŽNI SADEŽ
							REKA V VZHODNI SIBIRIJ					TANTAL SLOV. LITERARNI ZGODOV.		
RIMSKA ENA		ŽVEPLO LIKOVNA UMETN. (LAT.)		KRAJ PRI PODČETR-TKU	IME NEKD. MINISTRICE KLINAR	ANG. PLOSKOVNA MERA	NEKD. MARIB. ŽUPAN LJUDSKI ODBOR							
ZAPIRAC									NEKD. MESTO V SEVERNI AFRIKI	NEMŠKI FILOZOF	PISANA PAPIGA ZEMELJSKI POL			
SOVJETSKI POLITIK ANDREJ								ŽENSKO IME SIMBOL ZA KALU						
ANTIGONINA SESTRA							TAKT PRI PLESU PIVSKI VZKLIK							
SIMBOL ZA DUŠIK		FINSKO JEZERO SVETINOV ROMAN						ROČAJ SLAVNI HUNSKI KRALJ				VISOKA KARTA VERNOV KAPITAN		
JUPITROVA ŽENA IN SESTRA					USATNOV IN ZAVETNIK PRAV. SAMOST.	TER INDONEZJSKI POLITIK							SMUKEC, LOJEVEC	DROBIV INDIJ
ČOLN GRŠ				ŠPANSKI SKRGETEC URAN										
TURŠKO LJUDSTV. OB REKI LENI							PESNIK GRUDEN ORANJE				NEMŠKI KAMION BORILNI ŠPORT			
OSEBNI ZAMEK				MALKI						RUSKI POLOTOK KARLOVAC				
OZNAKA ČAČKA			ABRAHIMOVA ŽENA	PREBIVA. TIRANE ALKALOID V ČAJU								KONJSKA SILA GRŠKA POKRAJ		
OZNAKA ITALIJE		CENT. IŠČNI BOG PRI RIMLJANIH					ORODJE ŽANJIC	PRITOK RENA POVRTNINA					VZDEVEK EISENHOVERJA	DEŠNI PRITOK VISLE
CINKARNAR	NIZOZEM. SLIKAR 19. IN 7. ČRKA					SAMO PAHOR KRISTAN ETBIN			MUSER ERNA	EGIPČ. SVETI BIK RAZLIČNI ČRKA				
INDUSKO ŽENSKO OBLAČILO					NAJL. O BARVAH TONOV V GLASBI OGLJIK									
SLOV. PESNIK														

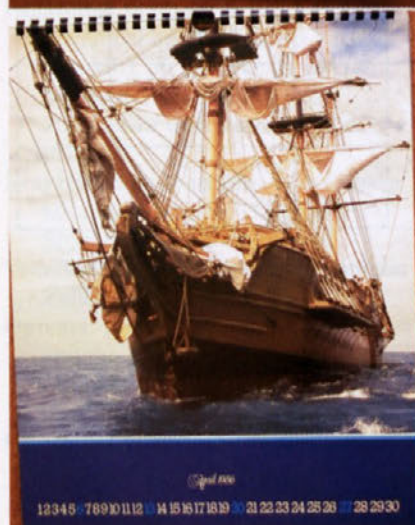
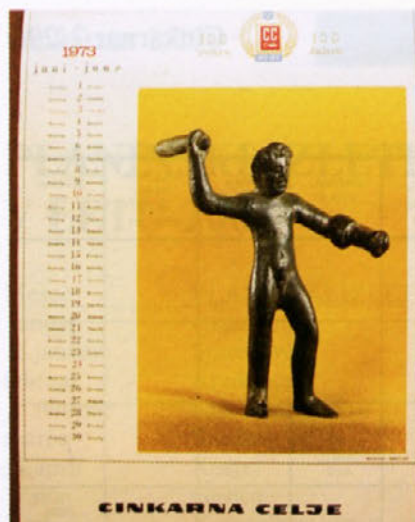
Rešitve pošljite v Uredništvo - Kadrovska splošna služba, najkasneje do 15. marca 2003. Izbrali bomo tri pravilne rešitve za denarne dobitke. Veliko zabave pri reševanju!

PRAVILNA REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKA IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE 1/295:

vodoravno - KOROTAN, OLIVERA, LIVAR, T. MOBILNI, S. AS, E. ARO, ANTIMON, ARA, EM, MARLENE, RANINA, ANTONESCU, IRAN, R. ASA, IBANI, ES, SAMARA, RP, NAKASONE, PAR, ADMINISTRACIJA, RED, SA, ACER, S. RATA, ABESEDNIK, A. OCEG, EIRE, PARABOLA, ANK, T. ODESA, NART, S. RAPALLO, IA, PIR, TRA, ANTARKTIKA.

Izžrebani nagradenci: 1. nagrada - Edvard Šumečnik, PE Kemija Mozirje, 2. nagrada - Nada Romih, upokojenka, 3. nagrada - Erna Kolar, upokojenka. Čestitamo!

Blesk kreacije stenskih koledarjev

Preden se lotimo pogleda na cinkarniške stenske koledarje v zadnjih letih, je za razumevanje dobro, da povemo nekaj malega o bistvu estetskega. Za to je najbolj primerna Kantova misel o tem, da estetika ni trivialna ideja o različnih okusih, temveč filozofsko dognana teorija o umetniško lepem. Če ne bi bilo tako, potem bi namreč lahko govorili o enakovrednosti predsobnega gobelina in Leonardove Mona Lise. Zelo pomembna estetska značilnost je, da s tem, ko nekaj opredelimo kot lepo ali nelepo, materialno nič ne izgubimo niti ne pridobimo.

Pa pogledimo kaj lahko pridobimo ali izgubimo ob pogledu na naše stenske koledarje. Najprej moramo seveda ugotoviti kakšne vrste koledarjev tiskamo. Po fizični plati, so zagotovo zadovoljive kvalitete. Toda nas zanima bolj videz in tematika. To seveda ni težko. Kar pomnim izdajamo dvoje vrst koledarjev - in sicer nekako motivne - rože, konji, zimska idila in na drugi strani slike prsatih lepotic. Temu bi mogli dodati še pred leti odmevno izdajo stenskega koledarja z vedutami mesta Celja. Posamezne primerke je pomagal iskati celo znani umetnostni zgodovinar Ivan Stopar. Zagotovo je bil to eden boljših poizkusov, kako tovrstni izdelek povzdigniti na umetniško raven.

Prepustimo slikarsko-oblikovalsko oceno akademsko izobraženim. Glede na dovolj dobro izoblikovan estetski okus pa morem z veliko mero gotovosti trditi, da so bili motivi rož, konjev in drugih podobnih postavitev, v tako imenovano koledarsko tematiko, zelo primerni in zanimivi za vsakdanjega človeka, kot tudi za nekoliko bolj zahtevno oko. Večina ljudi si sicer predstavlja, da bi morali biti koledarji nekakšne podobe letnih časov - tako recimo bi naj pomlad krasile rožice in popki, poletje morskno valovanje, jesen rjavo obarvano listje in zimo seveda zasneženi vršaci, po možnosti vsaj naših gora. Čisto bežen pogled po nagrajenih koledarjih zadnjih let, v recimo Marketing magazinu, takšno trditev ovrže z zamahom leve roke. V svetu je namreč vse bolj uveljavljen umetniški koledar, ki s pomočjo oblikovalca ponudi porabniku podobo, ki jo ustvari z miselno kreacijo in ne zgolj z mimezisom naravnega. Izreden približek temu je bil koledar, ki ga je kreiral Ramo Selimović za leto 2000. Večina bo seveda takoj dejala, da takšen koledar ni primeren za vsakdanjo rabo. In temu lahko nasprotujemo - prvič s tem, da moraokus ljudi ustvarjati tisti, ki to zna in drugič, da je na koledarju pa vednarle pomembna tudi praktična vrednost - torej datumi. Ti pa so na boljših ali slabših koledarjih bolj ali manj enaki.

Ah, ja - še beseda o golih lepoticah - kdor si jih želi, jih pač naj ima. Če si jih ne more privoščiti v konkretnem življenju, naj jih pač občuduje na steni.

Zoran PEVEC
Foto: Riko Mlekuž

Izdajatelj, naslov uredništva in tisk časopisa Cinkarne:

Cinkarna Celje d. d.,
Kidričeva 26
p. p. 1032, 3001 Celje
telefon: ++386(0)3 427 61 44,
fax: ++386(0)3 427 61 44,
el. pošta: mira.gorensek@cinkarna.si